

İNŞAAT MÜHENDİSLİĞİ SORUNLARININ ELE ALINMASI:

Yönetimimiz, inşaat mühendisliğine ilişkin sorunların derinlemesine ele alınması ve IMO'nun yönlendirmesiyle bir çözüm getirilmesi amacıyla çeşitli toplantılar düzenlemiş, teknik gezilerle gelişmeleri yerinde incelemiş, çeşitli panellerde IMO'nun görüşlerini dile getirmiştir. Bunlarda, SU ÇALIŞTAY'ı gerek Millet Meclisinde gerekse kamuoyunda çok olumlu bir iz bırakmıştır. Üniversitelerin İnşaat Mühendisliği Bölüm Başkanlarıyla yapılan toplantıyla da bir ilke öncülük edilmiştir. Umudumuz, önümüzdeki dönemde de bu çalışmaların derinleşerek sürmesidir.

14 Kasım 2001
Sayı: 410-5075

Sayın

Ülkemizde su ile ilgili yasalarda sorumluluk, çeşitli Bakanlıklara bağlı kurum ve kuruluşlara dağıtılmış bütünsellikten yoksun bir durumdadır. Bu nedenle uygulamada büyük kayıplar ve açmazlarla karşılaşabilmekte, yıllardır ciddi kuraklık tehlikesi yaşanırken gereken müdahaleler ne yazık ki yapılamamaktadır.

İnşaat Mühendisleri Odası olarak ülkemizin bu temel sorununa eğilmek amacıyla, olguyu gündeme getiren Amasya Milletvekili Sayın Gönül Saray'la birlikte **13-14 Aralık 2001** tarihlerinde konu üzerinde bir beyin fırtınası niteliğinde bir **ÇALIŞTAY** (workshop) düzenlemeyi, bu toplantılar sonucunda bir komisyon oluşturularak bütünsel bir yasa önerisi hazırlanmasını ve bunun Türkiye Büyük Millet Meclisine taşınmasını uygun bulduk.

Toplantılara, Türkiye'nin ulusal ve uluslar arası su sorunlarını bilen, konu üzerinde görüş sahibi, konuyu teknik, toplumsal, ekonomik ve uluslar arası ilişkiler boyutunda değerlendirebilecek akademisyenler, ilgili Bakanlıklardakiler başta olmak üzere teknik elemanlar, hukukçular, ordu ve medya mensupları ile milletvekilleri çağrılacaktır.

Bu çerçevede böylesi bir beyin fırtınasına bildiri veya serbest görüşlerinizle katılmanız bizi güçlendirecektir. Katılıp katılmayacağınızı ve katılımı ilgili yeni isim önerilerinizi en geç 03 Aralık 2001 tarihine kadar İnşaat Mühendisleri Odası Genel Merkezinden MUSTAFA PUSATLIOĞLU'na (Tel: 0.312.419 38 82/113) bildirmenizi rica ederim.

Saygılarımla

Muzaffer TUNÇAĞ
İnşaat Mühendisleri Odası
Genel Başkanı

"SU AKIYOR BİZ BAKIYORUZ"

BİR YANDA SEL ÖTE YANDA KURAKLIK

İnşaat Mühendisleri Odasının (İMO) 13-14 Aralık 2001'de düzenlediği SU ÇALIŞTAY'ında Türkiye'deki suya ilişkin yasalar ve uygulamalar masaya yatırıldı. Bir beyin fırtınası havasında geçen ÇALIŞTAY'a, İMO Genel Başkanı Muzaffer Tunçağ, İMO ikinci başkanı Akif Duman, İMO Genel Sekreteri Şevket Çorbacıoğlu, düzenleme kurulundan Amasya milletvekili Gönül Saray ve İbrahim Helvacı, TBMM "Su Komisyon"u başkanı Eskişehir Milletvekili Necati Albay, komisyon üyesi İstanbul Milletvekili Yücel Erdener, Dokuz Eylül Üniversitesi öğretim üyeleri Prof. Dr. Ünal Öziş, Prof. Dr. Nilgün Harmancıoğlu, Doç. Dr. Türkay Baran, İTÜ öğretim üyesi Prof. Dr. İlhan Avcı, Hacettepe Üniversitesinden Prof. Dr. Ali İhsan Bağış, Doç. Dr. Mehmet Ekmekçi, Y. Doç. Dr. Levent Tezcan, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyesi Doç. Dr. Muhlis Ögütçü, eski Bakanlardan Neşet Akmandor, Yargıtay 3. Daire onursal Başkanı Edip Özüdoğru, gazeteci Necati Doğru, DSİ'den Fayik Turan, Özdemir Özbay, Yalçın Dikmen, Ahmet Kaya, Cansel Akkaya, Cuma Çakmak, Hasan Kırmızıtaş, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünden Adnan Bayrakçı, Cahit Şahin, Kani Bilgiç, İller Bankasından Kemal Akpınar, Faruk Bilen, Çevre Bakanlığında Beril Balantekin, Serap Kuleli, Elektrik İdaresi Genel Müdürlüğünden Atilla Gürbüz, Dışişleri Bakanlığında Altay Altınörs, GAP İdaresi başkanlığında Ayşegül Kibarolu, Bayındırlık ve İskan Bakanlığında Ayşe Ün, Cüneyt Sami Akın, ASKi Eski Genel Müdürü Şükrü Barutçu, Nuran Talu, İMO İstanbul Şubeden Murat Gökdemir, Maden Mühendisleri Odasından Mehmet Turan, Saffet Durag, Meteoroloji Mühendisleri Odasından, Çetin Gül, Jeoloji Mühendisleri Odasından Dr. Nihal Atuk, Doğal Hayatı Koruma Derneğinden Melike Hemmami, Seyfettin Aydın, Vedat Mir Mahmutoğulları Yaşar Kutoğlu ve Yılmaz Karataban katıldı.

Prof. Dr. Ünal Öziş'in açış konuşmasında dediği gibi, insanlığın doğaya her müdahalesi çevreyi değiştirir, önemli olan bunu nereye kadar değiştireceğimizdir. Öziş devamla şöyle dedi: "Ortalama noktayı bulmalıyız. Baraj yapmadan su kaynaklarını geliştiremez, taşkınları önleyemeyiz. Suyu biriktirmemiz şarttır. İçme ve kullanım suyundan vazgeçemeyiz; tarım ise ülkemizde en büyük su tüketicisidir. Su ayrıca enerjide de kullanılmaktadır. Doğal-kültürel mirası etkilene konusunda da neyi kurban edeceğimizi, neyi koruyacağımızı, neyin yerini değiştireceğimizi iyi tayin etmeliyiz."

Çok Başlılık

Toplantı sırasında ülkemizdeki su gerçeği ile ilgili önemli noktalar üzerinde duruldu. İşte bunlardan bazı örnekler:

- Türkiye'de şu anda 22 kuruluş su konusunda söz sahibidir. Ayrıca 100'e yakın yasada suya ilişkin hüküm vardır. Dolayısıyla bir eşgüdüm gereksinimi acilen karşımızda durmaktadır.
- Dünyada kişi başına 10 bin m³ kullanım su zenginliğini, bin m³ kullanım su fakirliğini ifade ediyor. Türkiye'de bu miktar kişi başına 4000-5000 m³ olması gerekirken 3000 m³ civarındadır. (Bu değer Suriye için 3000, Irak içinse 5000 m³'dür) Bu da elimizdeki 180-185 milyar m³ suyu iyi kullanamadığımızın göstergesidir.
- Yeraltı suları da yerüstü suları gibi bilinçsizce kullanılmaktadır. Devlet, nasıl ağaçları kökleriyle birlikte koruyorsa, yeraltı sularını da öyle korumalıdır. Türkiye'de 26 ana su havzası vardır ama yeterince su kontrolü yoktur.
- Elimizdeki suyu iyi değerlendirmek için 730 su yapısı planlanmıştır ama bunun 130'u gerçekleşmiş durumdadır, yapımı sürmekte olanlarla birlikte bu sayı ancak 200'e ulaşabilecektir. Mevcut su potansiyelinin üçte ikisi harekete geçirilememiştir. Ayrıca bazı kentlerde şebekede kayıpları yüzde elliye varan boyutlardadır.
- Yüzey sularını kirlittik, şimdi yeraltı sularını kirlitiyoruz. Kaçak kuyular ihbar edilmeli, kullanan suyun parasını ödemelidir. Ayrıca cezalar da artırılmalı ve bu konuyla ilgili "ihtisas mahkemeleri" kurulmalıdır.
- SU havzaları iyi tanınmadığından, DSİ tarafından bir Su Master Planı acilen hazırlanmalıdır. Havzalar arası su aktarımı yapılmalıdır. Bir görüşe göre ise, Su Master Planı değil, havza

planlaması gereklidir. 26 havza bir anda ele alınamıyor. Projeler, ne yazık ki, mansaptan (aşağıdan) başlıyor, bu da uygulamada zorluklar doğuruyor, verimliliği düşürüyor.

- Dış güçlerin kaynaklarımız üzerinde planlama yapmaya başlamasını engellemek için planlama anlayışının değişmesi gereklidir. Yaptıklarımızı artık topluma anlatmanın zamanı gelmiştir.

Yasa Gerekli mi?

Çalıştay'da konunun yasal temellerine girildiğinde, iki farklı görüş ortaya atıldı. Katılımcıların bir bölümü yeni bir yasal düzenlemenin gerekliliğini vurgularken, bir bölümü varolan yasal hükümlerin yeterli olduğunu, su konusundaki temel kuruluş olan Devlet Su İşleri (DSİ) Genel Müdürlüğü'nün bu eşgüdüm görevini yerine getirebileceğini, eksikliğin, parasal ve insani kaynak azlığından, yaptırımların uygulanamamasından (örneğin, 167 sayılı yasaya rağmen kaçak kuyular önlenememektedir) kaynaklandığını ileri sürdüler. İşte konuşmalardan bazı satırbaşları:

- Su, en az ormanlar kadar değerli bir doğal kaynak olduğundan, SUYA İLİŞKİN SUÇLAR DA, ORMANA YÖNELİK SUÇLAR GİBİ ANAYASAL SUÇ SAYILMALI, AFFEDİLMEMELİDİR.
- Su yasası deyince işin içine çeşitli meslek disiplinleri girmektedir. Hukukçular, inşaat mühendisleri ve diğer mühendislik disiplinleri, sosyal-ekonomik-kültürel alanlarda çalışan uzmanlar birlikte çalışmalıdır. Bu çalışmayı yaparken uluslararası baskılar da gözönüne alınmalıdır. Uyanık davranmazsak, bazı dış güçler, BM veya AB kurumları aracılığıyla karşımıza çıkabilir. Sınır aşan, sınır oluşturan su, mutlak egemenlik gibi kavramlar uluslararası platformlarda sorgulanmaktadır.
- 30-40 uzman tarafından hazırlanan 8. Kalkınma planı raporu yeni bir su yasası öngörüyor. Ancak varolan yapıyı da yıkamayız. DSİ'nde tekil projelerle başlayıp, geç de olsa havza planlamasına geldik. Artık, havza boyutunu aşır ulusal bazda planlama yapmalıyız.
- 1926'ya kadar Mecelle vardı ve devlet, tanrı adına su ve toprağı yönetiyordu. Sahipsiz şeyler ile su devlete aittir. 1982 anayasasında da böyle kalmıştır.
- DSİ'ye çerçeve su yasası için tarama görevi verilince, İsrail, Güney Afrika, Brezilya, İspanya, Almanya, Danimarka, İngiltere, Azerbeycan, Fransa (idari ölçek için), Avrupa topluluğu raporu çevrilip, incelendi. Uymayan kısımlar ayıklandı. Bunlara özelleştirme uygulanan Meksika ve Şili de katıldı. Avrupa'daki yasalar daha çok suların kirliliği ile mücadele ve suların ticari meta olması üzerinde duruyor.
- DSİ Hukuk Danışmanlığınca hazırlanan ve 2000 başında DPT'ye sunulan kanun taslağında, yeraltı suyunun sahiplenilmesi engelleniyor; içme suyu, hayvansal su, tarımsal su, enerji için su, ticari-sinai vb. su tanımlanması getirilerek yerel ve merkezi yapının sorumlulukları belirleniyor. Buna göre her kuruluş su kaynakları bilgi sistemini kurarak DSİ'den görüş alacak Taslakta ilk kez su kaynaklarını kullanım bedeli, kaynağı artırarak eski haline getirme, suyun korunması ve su hakları sicili kavramları getiriliyor.
- Suyu ilgili 6200, 167, 1053 sayılı yasalar vardır, bu nedenle yasadaki kaynaklanan bir eksiklik söz konusu değildir. İlgili kurumların kuruluş tanımlamalarına netlik kazandırmak yeterli olacaktır. Eksiklik finansmanda yatmaktadır. Örneğin, Menderes havzası, parasızlıktan tamamlanamıyor. Yılda 4-5 milyar dolar yatırımla birşey gerçekleştirilemez.

Eski aktörlere yeni roller

- Türkiye'de su hakları belli olmadığından su tahsisinde sorunlar yaşanıyor. Yasalar derli toplu olmadığı ortamda 3 temel sorun vardır: 1) Suya rekabet giderek artıyor. 2) İlgili aktörler çoğalıyor 3) Su kirliliği ciddileşiyor. Buna karşılık (1) Kanunlar var ama eski (2) aktörler arası uyumsuzluk var. Kurumların kuruluş kanunlarında görevleri iyi tanımlanmadığından kurumlar arasında içiçe geçmeler var. Eski aktörlere yeni roller verildiğinden kuruluş kanunları elden geçirilmeli.
- Su kaynaklarının %75'ini sulamada kullanıyoruz. Vahşi sulama, salma yöntemi uygulandığı için su kaybı % 60'lara varıyor. Bu, Atatürk barajının 1.5 katı demek. Basınçlı sulama uygulanmalı. Yasaya düz alanlarda yağmurlama, basınçlı sulama yapılmalı diye bir madde konabilir. Köylüye ya

da kooperatife yeraltı suyu yetmez, alanını kısıtlamalısın diyebilmeliyiz. Suyu kullanan ve kirlüten bunun bedelini ödemelidir.

- Koordinasyon için, kurum izinleri birbirine eklenerek tek bir izin haline getirilsin. Birleştirilmiş izin sistemi havza bazında uygulanabilir.
- Kanunlar, yeterli ödenek olmadığından işlemiyor. Dışarıdan teknoloji getirmek gereksizdir. Önemli olan bunları kullanacak insan kaynağıdır. Bu teknolojiyi mühendisler yönetecektir ancak DSİ'de, mühendislerin toplam çalışanlara oranı %15, aldıkları ücret payı ise %2-3'dür. Mühendislerin sıradan memur durumuna getirilmesi sorunları da beraberinde getirdi.

İmar Planlarına dikkat

- Göl, nehir ve dere çevreleri iskana kesinlikle açılmamalıdır. Sulama alanlarının yerleşime açılması engellenmelidir. İsteyen yeraltından pompa ile su çekmekte, engelleyen bulunmamaktadır. Sulamada verimlilik de önemlidir ve bunun için çiftçiler eğitilmelidir. Çiftçilerin ürünü pazarlamasına da destek zorunludur.
- Havza arazi kullanımı planları, orman alanları, imar planları vb. tatışmalarına ilgili taraflar ve kullanıcılar katılmalıdır. Altyapıyı devlet kurmalı ama işleyişe herkes katılmalı. Teknolojik dönüşümü havza bazında yaparsak, Avrupa'ya uyum sağlayabiliriz. Ancak bunu, Avrupa Birliği için değil, Türkiye için yapmalıyız.
- Yasa yalnızca sunu (arz) yönetimini değil istek (talep) yönetimini de kapsamalıdır. Çiftçiler, kooperatifler, sanayiciler, belediyeler vb. suyu kullananları da işin içine katmalıyız.

Uluslararası Baskılar

Su kaynaklarımızın yaklaşık yüzde 40'ı sınıraşan sular kapsamına girdiğinden konunun uluslararası boyutu da önemlidir. Bu konuda, Türkiye içinde bulunduğu coğrafi konum nedeniyle oldukça sıkıştırılan bir konumdadır. İşte suya ilişkin uluslararası sorunlarımızdan bazıları:

- Uluslararası sular konusunda üç ülkenin birliği (Türkiye, Irak, Suriye) sorunu çözebilir. Bu üç ülke havzaları birlikte ele alınmalıdır.
- Özal'ın Suriye'ye verdiği 500 m3 su güvencesi son derece hatalı bir anlaşmaydı. Bununla kullanım suyumuzun altıdabirini Suriye'ye veriyoruz. Bir de lehimize gözüken ama hiç sözü edilmeyen Irak ile 1946'da yapılan bir protokol var.
- Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT), 2002'de ana tema olarak su konusu seçti. Uluslararası alanda "mutlak egemenlik" kavramı terk ediliyor, "sınırlı egemenlik" öne çıkarılıyor. Suyu meta olarak ele alan fikirler yaygınlaşıyor. Türkiye, suya ilişkin BM anlaşmasına ulusal egemenlik kavramı yok diye Çin ve Brundi ile birlikte çekince koydu. Tek tarafı olarak uluslararası adalet divanına gidebilme hakkı Türkiye'nin aleyhine işleyecektir, dikkatli olmak gerekir.
- Avrupa Birliğinin çerçeve yasa niteliğinde bir su yasası var. Ancak bunun işlemi ancak gelişmiş ülkelerin uygulayabileceği niteliktedir. AB'de kurgu esas olarak su kirliliğine yönelik sürüyor. Sulamanın geliştirilmesi, havza yönetimi gibi konular ele alınmıyor.

IMO genel merkez salonunda yapılan SU ÇALIŞTAY'ında, suyun toprak ile birlikte korunması gerekli bir doğal kaynak olduğu sık sık vurgulandı. SU KAYNAKLARI BAKANLIĞI kurulması ve suya karşı işlenen suçların orman suçları gibi anayasal suç kapsamına alınması toplantının en önemli mesajlarının başında geliyordu. Katılımcılar, 2002 yılının ülkemizde SU YILI İLAN EDİLMESİNİ içtenlikle istediler. Zaten 2003 yılı, Tacikistan'ın önerisiyle Birleşmiş Milletler tarafından SU YILI ilan edilmiştir.

IMO, bu çerçevede bir komisyon oluşturarak çalışmalarını sürdürecektir ve komisyonun uygun görmesi durumunda bütünsel bir su yasası önerisi hazırlayarak Meclise sunacaktır.

İMO TEK BİR SU YASASI İÇİN “SU ÇALIŞTAYI” BÜTÜNÜNDEKİ SU KOMİSYONU ÇALIŞMALARINI HIZLANDIRDI

12-13 Aralık 2001 tarihinde İMO Genel Merkezinde yapılan SU ÇALIŞTAY'ında kararlaştırılan bütünüleyici bir su yasası üzerinde çalışmak üzere İMO Su Komisyonu 9 Şubat 2002 günü Güney Özcebe salonunda bir araya geldi. İnş. Yük. Müh. İbrahim Helvacı başkanlığında yapılan toplantıya, İMO Yönetim Kurulu üyeleri Muzaffer Tunçağ, Akif Duman, Şevket Çorbacioğlu, Sadettin Uçkun'un yanı sıra, Prof. Dr. Ünal Öziş, Prof. Dr. İlhan Avcı, Prof. Dr. Nilgün Harmancıoğlu, Prof. Dr. Ali İhsan Bağış, Yargıtay 3. Daire Onursal Başkanı Edip Doğrusöz, TMMOB yönetim kurulu üyesi Dursun Yıldız, TMMOB yönetim kurulu üyesi İsmail Küçük, GAP İdaresinden Ayşegül Kibaroglu, Dışişleri Bakanlığından Altay Altınörs, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünden Cahit Şahin, İnş. Yük. Müh. Yaşar Kutoğlu, İnş. Yük. Müh. Seyfettin Aydın, İnş. Yük. Müh. Faik Turan, İnş. Yük. Müh. Hikmet Özgöbek, Meteoroloji Müh. A.Ayhan Teker katıldı.

Toplantının başında ülkemizde bir çerçeve su yasasının gerekli olup olmadığı tartışıldıktan sonra, 1926 yılında çıkarılıp üzerinde en son değışiklik 1934 yılında yapılan su kanunundan bu yana yirmiden fazla su konusuyla ilgili kanun çıkarıldığı belirtilerek, bunlardaki eksikliklerin ve aksaklıkların bulunması istenildi.

Konuşmacılar, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında, DSI ve Köy Hizmetlerine bir çerçeve yasa taslağı hazırlanması görevi verildiğini, bu süreçte benzer koşullara sahip bazı ülkelerdeki su yasalarının çevirilerinin yapıldığını hatırlattılar. Yeni bir su yasası hazırlamanın, başka arayışların da aracı haline gelme tehlikesine dikkat çekilirken, bazı Devlet Bakanlıklarına, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına, Çevre Bakanlığı ile Tarım ve Orman Bakanlığına bağıli kurumlar arasında eşgüdüm gereğı üzerinde duruldu. Bu arada, sorunun yasalardan değıil finansman ve teknolojik eksiklikten kaynaklandığı da belirtildi.

Tartışmalarda, Avrupa Birliğı ile ilişkilerde bir çerçeve su yasası bulunmamasının Türkiye'yi güç durumda bırakacağı, bu yapılmazsa birilerinin kendilerine göre uygun gördükleri bir yasayı kabul ettirmeye çalışacağı, içteki dağıınıklığın yabancılara yarayacağı ifade edildi. Su ile ilgili yatırımlarını büyük ölçüde tamamlamış olan Avrupa'nın daha çok su kirliliğı üzerinde durduğuna dikkat çekilirken, buna bir örnek olarak Holanda hükümetiyle yapılan anlaşma sonucu bir Holanda firmasının hazırlayacağı havza yönetimiyle ilgili çalışmada Çevre Bakanlığının etken olması gösterildi. Holanda hükümetinin finanse ettiği bu çalışmadan, havza yönetiminden sorumlu DSI'nin haberdar edilmemiş olması, eşgüdüm eksikliğine tipik bir örnekti.

Bu arada, hazırlanacak taslakta ne olması gerektiğı kadar ne olmaması gerektiğı de belirtilmelidir denerek, Endüstri Bölgeleri gibi yabancılardan etkisindeki yasaların mevcut su ile ilgili yasaları da olumsuz etkilemelerinin önünün alınmasının önemi üzerinde duruldu.

Toplantının sonunda, sekizinci plan için hazırlanmış yasa taslağının, bazı ülke yasalarının çevirileriyle birlikte katılımcılara gönderilmesine, bir çalışma grubunun gelecek görüşleri toparlamasına bir çerçeve yasa taslağı hazırlanıp, TBMM'ne sunulmasına karar verildi.

EVRENSEL META "SU"

Bir olguyu tanımlayabilmek için, öncelikle en küçük su birikintisinden okyanusa kadar değişebilen "DOĞAL SU EKOSİSTEMİNİ" kısa da olsa, anımsamamız gerekiyor.

Su bilindiği gibi; renksiz, kokusuz ve tatsız bir madde şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanımlama ile kimliksiz gibi görünen su, insan vücudunun ağırlık bakımından yaklaşık yüzde 70'ini oluşturduğu gibi yeryüzü vücudunun da yüzde 70'i aşkın (Dünya yüzeyinin $\frac{3}{4}$ 'ü) bölümünü kaplar. (Bunun da %97'si deniz suyu) Anlaşıldığı gibi su insanda (Doğanda) ve doğada en çok bulunan bir maddedir. Dünyada her yıl yaklaşık 400 bin km³ su buharlaşmakta ve yağış olarak tekrar dünyaya dönmektedir. Bunun 300 bin km³'ü denizlere, 100 bin km³'ü de karalara düşmektedir. Karalara düşen yağışın ise ancak 1/3'ü yer üstü akışı haline geçmekte ve akarsuları oluşturmaktadır. Dünya'daki toplam su hacmi yaklaşık 1.500 milyon km³'tür. Bunun %2.5'i tatlı sudur. %70'i de Kuzey ve Güney kutuplarında donmuş durumdadır. Bu nedenle kullanıma elverişli su miktarı çok sınırlıdır. Birçok ülke içme suyunu, yaklaşık 10.5 milyon km³ hacmindeki yer altı kaynaklarından elde eder.

İnsan yaşamak için günde ortalama 2-3 litre suya gereksinim duyar. İnsan yemeden 30 gün ama içmeden ancak 8 gün yaşayabilir. ABD'de kişi başına su kullanımı ortalaması günde 1000 litre'ye yaklaşmışken, gelişmekte olan ülkelerde bu miktar ancak 100 lt'dir. Az gelişmiş ülkelerde bu miktar oldukça düşüktür ve nüfuslarının sadece yüzde 38'i bu miktardan faydalanabilmektedirler.

Yeryüzünün %70'i aşkın bölümünün su ile kaplı olduğunu belirtmiştik. Bu oranın yaklaşık onbinde biri atmosferin ilk 10 km'lik bölümünde su buharı olarak bulunur.

Günümüzden yaklaşık olarak beş milyar yıl önce dünya oluştuğunda, henüz var olmayan su, Dünya'nın yavaş yavaş soğumasıyla ortaya çıkmış. Bilindiği gibi dünya oluşum teorileri, varsayımlara dayanarak belirlenmiştir. Bu nedenle kesin Dünya oluşum teorisinden bahsetmemiz olası değil. Ama bilimle düş gücünü birleştirerek başlangıçta Dünya'nın akkor bir süre, sonra da büyük bir gaz bulutuyla sarılı, içi kaynayan bir yanardağ olduğu kabul edilmiş ve böylesi bir oluşum sürecinde yavaş yavaş soğuyan dünya sonrası su oluşmuş.

Suyun oluşmasından önce Dünya'da hiçbir canlı varlık yoktu. Suyun, ilk canlı bitkilerden ve hayvanlardan çok önce oluştuğu bir gerçek. Belli ki su hepimizin bildiği bir yaşam kaynağı ve yaşamın temel koşulu. O kadar ki İ.Ö. 600 yıllarında yaşamış olan TALES (Yunan Filozofu) yaşamın sudan çıktığını savlar.

Çeşitli dinlerde de su arınma aracıdır (Nuh Tufanı). Ayrıca ilkel toplumlarda suya tanrısal bir değer verilir. Ortaçağ'da Batı dünyasının ozanları sevginin kalp gölünden doğduğunu söylerlermiş. Çünkü duyguların merkezini kalp kabul ederler, kalbin içinde yaşam suyu dolu olduğunu savlarlarmış. Anlaşıyor ki insanlar su konusunda bilimsel verilerden önce duygusal birtakım varsayımlar ortaya atmışlar.

KITALARA GÖRE TATLI SU DAĞILIMI				
	Miktar (milyon)	Yer altı (km ³) suları %	İrmaklar %	Buzullar %
Avrupa	1.4	9.9	0.2	0.7
Asya	4.4	9.8	0.3	1.5
K. Amerika	3.5	4.3	0.18	5.5
G. Amerika	3.0	99.6	0.4	9
Antartika	22.6	4.4	-	95.6
Afrika	22.4	99.9	0.03	-
Avusturya bilinmiyor				

Su yalnız içme suyu ve tarım etkinlikleri ögesi olarak, yeryüzündeki yaşamın temel gereksinimi değil, günümüzde insanlığın ulaşım, temizlik, endüstri ve eğlence gibi etkinliklerin vazgeçilmez bir ögesi haline gelmiştir. Bugün bir ton şeker üretmek için bin ton. Bin ton tahıl için 1500 ton, bir ton pirinç için 400 bin ton, bir ton pamuk için 10 bin ton suya gereksinim vardır. Ayrıca endüstriyel etkinliklerde; örneğin bir ton kağıt için 350 ton, bir ton alüminyum üretimi için 1350 ton su kullanmak zorundasınız.

İşte böylesi bir öneme sahip, yaşamın özü olan suyun büyük bölümünü, insanlar gereksinimlerine yanıt vermesi için kullanıma elverişli hale getirmeleri gerekiyor. Bu nedenle insanlar ilk su sistemlerini (sulama sistemlerini) Hristiyan'lıktan binlerce yıl önce Mısır, Mezopotamya ve Çin'de kurmuşlardır. En eskisi İran'da yer altı sulama sistemi olan ve hala bulunan "Ghanat Sulama Sistemi"dir.

Suyun olmayışı nedenli yaşamı etkiliyorsa, fazlası da yaşamı etkileyen etmenlerdendir. Burada söylenmek istenen tüm uygarlıklarda tehlike olmuş su taşkınlıkları, yani sel baskınlarıdır. Sel baskınlarının üzerine söylencelerin, genellikle tüm uygarlıklarda önemli yer tuttuğunu söyleyebiliriz. Batı'da en tanınmış öykü, İncil'de anlatılan Nuh Tufanıdır. Babil uygarlığında ise buna benzer öykü olan Atrashasis söylencesi vardır. Suyu fazlalığı yani su taşkınlarının olumsuzlaştıran uygarlıklar da var. Örneğin M.Ö. 5000 yıl kadar önce Mısır'daki Nil Delta'sında taşkınlıklardan yararlanılmıştır. Yıllık taşkınlıklara göre düzenlenen Mısır Takvimi ile ilgili bilgiler İ.Ö. 3500 yılına dek uzanmaktadır.

Bilinen ilk büyük su baskını, İ.Ö. 22 yüzyılın ortalarında oluşmuştur. Su baskını Barajların çökmesi bentlerin patlamasıyla da oluşur. Bilinen ilk baraj çökmesi İ.Ö. 2950-2750 arasında Mısır'da Kahire yakınındaki Sadd-el-Kafarn Barajı'nın yapımındaki yanlışlık nedeniyle yaşanmıştır.

İşte evrenin böylesi erdemli ve devasa gücüne sahip olan su, uygarlıklar boyunca insanlar için tehlike yaratmış ise de yaşamın ta kendisi olması nedeniyle tehlikesi ve verdiği yaşam nedeniyle sürekli disipline edilmeye çalışılarak kullanılmaya elverişli kılınmıştır. Önceleri suyu kullanmış, toprağı işlemiş ve zamanla da yaşamın tüm alanlarında (ulaşım, endüstri, eğlence, vs.) suyu değerlendirmiş insan.

Yer üstündeki su kaynaklarının yaklaşık %25'i doğrudan kullanıma elverişlidir. Bu miktarı arttırmak için insan, milyonlarca yıl önce savaşmaya başlamış (yani suyu zaptetmeye). İşte bu nokta barajların, bentlerin yani su yapılarının başladığı noktadır. Günümüzde su yapıları sayesinde su kaynaklarının %50'si kullanıma elverişli hale getirilmiştir ve bu oran hergeçen gün yeni üstün teknolojilerle arttırılmaya çalışılmaktadır.

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI'NIN (İMO) BAKIŞI

Önemli evrensel meta "su"yu özellikle ülkemiz boyutunda ele aldığımızda su kaynaklarımızın değerlendirilmesinin yetersizliğiyle karşılaşılıyor. **Düşünün su kaynakları, bağlamında varsıl, fakat kaynakların değerlendirilememesi nedeniyle yıllık kişi başına tüketimi ile (bin metreküp) Dünya'nın ikinci yoksul ülkesiyiz.** Günde 20 milyon metreküp suyu atıl halde denize akıtıyor, milyonlarca dönüm toprağı yok ediyorsak (erezyon); **"4 milyar hektarlık tarım alanının ancak 1 milyon hektarını mı suluyabiliyoruz? Sorusunu sormamalıyız kendimize".** Eğer sulı tarım alanlarını (su havzalarını), köşe dönücü iş bitirici siyasetlerin türevi arsa spekülörlere ve yine aynı mantığın uzantısı siyasallaşmış sanayicilere açıyorsanız, kentlerin kirlilik kuşağı olan siyasilerin korumasındaki "siyasi SİT alanları" (gecekondular) için su havzalarını talan ettiriyorsanız ve bu alanları kurutup yüzlerce km uzaklıktan su getirmeye gereksinim duyarken, teknoloji yetersizliğinizle borulardaki su kaybını %35'lere çıkarıyorsanız (gelişmiş ülkelerde bu oran %3-4) ve tüm bu olumsuzlukları giderecek bütünsel bir "su yasası" yerine su kaynaklarını 6200 sayılı DSI, 3202 sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü (KHGM) ve benzer on'larca Genel Müdürlük ile yetersiz yeraltı suyu yasası ve ilgili yetmez yasalarla değerlendirmeye kalkıyorsanız, yani bu yasalar kaosunda su kaynaklarının kullanımı ve geliştirilmesini düşünüyorsanız, elbette "su"varsılı iken "su" yoksulu durumuna düşer ve hiçbir şekilde soru sormaya hakkınız olmaz!

Evet, ülkemizde su ile ilgili yasalarda sorumluluk, çeşitli bakanlıklara bağlı kurum ve kuruluşlara dağıtılmış. Bütünsellikten yoksun bu durumu kurtaracak duyarlılığı bu güne dek göstermemişiz. **"VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı"nda; "Günümüzde stratejik öneme sahip yeraltı ve yerüstü su kaynaklarının farklı alanlarda rasyonel kullanımı amacıyla planlanması, yönetim ve su konusundaki**

mevzuat dağınıklığını giderecek biçimde bir SU YASASI hazırlanacaktır" açıklamaları yer almasına karşın ve bunun yanısıra 1997 yılı Hükümet Programında "su yasasının çıkarılması" düşünülerek;

- 1- Yerüstü sularının kullanımında, planlanmasında ve korunmasında hukuksal boşlukların giderilmesi,
- 2- Yer altı suları ile ilgili mevzuatın güncelleştirilmesi,
- 3- Sınır ötesi akan suların kullanım hakları ile ilgili yetkilendirmeyi kapsayacak şekilde "su yasasının hazırlanması" gerektiği bunun için de;
 - a- Yurtiçi ve yurtdışı ilgili mevzuatın taranması, incelenmesi, aksaklıkların tespiti çalışmalarının yapılması için komisyon oluşturulması,
 - b- Çerçeve nitelikteki "su yasası"nın hazırlanmasına yönelik (1997-2000) plan dönemini kapsayan planın hazırlanması.

kararlaştırılmasına karşın;

"Su Yasası" ile ilgili TBMM komisyonu ancak 2001 yılı ortalarında kurulabilmiştir.

Şevket ÇORBACIOĞLU
İnşaat Mühendisleri Odası
Genel Sekreteri

İNŞAAT MÜHENDİSLİĞİ BÖLÜM BAŞKANLARI İMO'DA

Türkiye ve Kıbrıs'ta inşaat mühendisliği eğitimi veren üniversitelerin inşaat bölüm başkanları 16 Şubat 2002 tarihinde İnşaat Mühendisleri Odası (İMO) Genel Merkez Güney Özcebe salonunda bir araya geldi. İMO Başkanlarından Prof. Dr. Mustafa Tokyay ile yapılan görüşmeler sonucu gerçekleştirilen toplantıya, Genel Başkan Muzaffer Tunçağ ve Genel Sekreter Şevket Çorbacioğlu'nun yanı sıra, Atılım Üniversitesinden Prof. Dr. Erol Uluğ, Balıkesir Üniversitesinden Doç. Dr. Erdal İrtem, Boğaziçi Üniversitesinden Prof. Dr. Turan Özturan, Doğu Akdeniz Üniversitesinden Prof. Dr. Ali Günyaktı, Dokuz Eylül Üniversitesinden Prof. Dr. Ömer Zafer Alku, Ege Üniversitesinden Prof. Orhan Yüksel, Gazi Üniversitesinden Prof. Dr. Sinan Altın, Gaziantep Üniversitesinden Doç. Dr. Mustafa Özakça, Karadeniz Teknik Üniversitesinden Prof. Dr. Mustafa Aytekin, Mersin Üniversitesinden Doç. Dr. Sedat Bilgen, Orta Doğu Teknik Üniversitesinden Prof. Dr. Mustafa Tokyay, Selçuk Üniversitesinden Doç. Dr. M. Yaşar Kaltakçı, Süleyman Demirel Üniversitesinden Prof. Dr. Ali Doğan katıldı.

Serbest gündemli bir beyin fırtınası ortamında geçen toplantıda, İMO'nun böyle bir toplantıyı gerçekleştirmesinin önemine dikkat çeken bölüm başkanları genel olarak üniversitelerimizin ve özel olarak inşaat mühendisliği bölümlerinin sorunlarını ele aldılar. Katılımcılar, bundan sonra toplantıların belli aralıklarla üniversitelerin kendi ortamlarında gerçekleşmesini dilerken, katılımın artırılması için çaba göstermeye karar verdiler.

Bölüm başkanları toplantısında ele alınan konulardan bazıları şunlardır:

Durum Tesbiti:

Bölüm Başkanları herşeyden önce mevcut durumun tespit edilmesi gerektiğini belirttiler. Çeşitli bölümlerdeki öğrenci ve üvanlarıyla birlikte öğretim üyesi sayısı, kredileriyle ders programları, laboratuvar ve bina olanakları, araştırma düzeyi, akreditasyon çalışmaları gibi konuların bir dökümünün yapılmasında fikir birliğine varıldı.

Ülke çapında bir durum tesbitinin yapılmasından sonra eğitim kalitesinin yükseltilmesi, kontenjanların düzenlenmesi, akreditasyon çalışmaları, ikinci öğretim, öğretim üyelerinin özlük hakları, öğretim yöntemleri gibi sorunlar ele alınabilecekti.

Kontenjan Sayısı ve İkinci Öğretim:

Devlet Planlama Teşkilatının (DPT) projeksiyonlarına göre ülkemizde 45 bin inşaat mühendisine gereksinim duyulurken şu anda yaklaşık 60 bin inşaat mühendisi vardır. Bu durum gerek eğitim aşamasında gerekse istihdamda sorunlar yaratmaktadır. İnşaat mühendisliği alanında kitlesel eğitim vermenin, yeterli öğretim üyesi bulunsa da mümkün olmadığını belirten bölüm başkanları, 30-35 kişi olması gereken sınıflarda öğrenci sayısının 200'ü aşılabildiğini, kontenjan sayısının siyasi baskılarla artırılmasının doğru olmadığını, inşaat sektörünün yılda ikibini aşan mezun sayısını masedemeyeceğini, bu konuda kamuoyunu ve YÖK'ü uyarmanın doğru olacağını söylediler. Bu arada, öğrencideki kötü alışkanlıkları aşmak için birinci sınıftan itibaren mühendislik etiği dersi koymanın ve etik vaka çalışması yapmanın yararına değinildi.

Bölüm başkanları, 2. Öğrenimi de ele alırken, olayın olumlu ve olumsuz yönleri üzerinde görüş bildirdiler.

Günümüzde Bilgi Hızla Eskiyor

Öğrencilerin liselerden "ezberci" bir anlayışla geldiğinden yakınan bölüm başkanları, Türkiye'nin genel kesitinin üniversitelere de kaçınılmaz olarak yansıdığını, üniversitelerin su, yapı, deprem gibi dallarda "uzmanlaşma"sının yararlı olacağını, öğretim üyesi alırken de buna dikkat edilmesi gerektiğini, oysa bu konuda bir plan yapılamadığını, araştırma görevlisinin profesörlüğü bekleyen bir iş kolu haline geldiğini, araştırma görevlilerinin yerel olduğunu, bunun da içe dönüklük sorunu yarattığını, aktif

eğitimin önündeki en büyük engelin liseden gelen ezbercilik anlayışı ve öğrenci sayısının aşınılığı olduğunu, kredi sayısının da üniversitenin bünyesine göre ayarlanması gerektiğini belirttiler.

Eğitim veren kuruluşların kalitesinin denetimini ve bunun iyileştirilerek sürdürülebilirliğini sağlama amacı güden "akreditasyon" konusunda ise farklı görüşler belirdi. Bazı bölümlerde ABET (ABD'de bilimsel eğitim programlarını akredite eden, Amerikan inşaat mühendisleri odasının da etkin bir rol oynadığı kurul) doğrultusunda akreditasyon çalışmaları yapıldığı öğrenilirken, bazı bölüm başkanları sürekli olan bu sürecin pahalı olduğunu anımsattı.

Öğretimin canlandırılması konusunda yapılan öneriler arasında, üniversite dışından büyük inşaat mühendisliği projelerine imza atmış uzman mühendislerden yararlanılması, tasarım derslerine dışarıdan bilgili mühendislerin çağırılması, tek tip eğitimin ortak kararlarla aşılması, mesleki derslerin yanısıra kültürel etkinlikleri canlandıracak dersler konulmasının yararı gibi konular bulunuyordu.

Toplantıda, mühendislik bilgilerinin 2 ile 7 yıl arasında eskidiği, buna karşın 30 yıllık notlarla derse giren öğretim üyelerinin bulunduğu, öğrencilerin yüzde yetmiş beşinin de ezbercilik alışkanlığından eski bilgileri unuttuğu anımsatılarak üniversite sonrası meslek odalarının yürütülecek meslek için eğitim süreçleri üzerinde de duruldu.

Ortak Proje Dolanımı:

Toplantıya katılan bölüm başkanları, IMO'nun girişimiyle başlatılan toplantının kurumsal hale getirilmesini isteyerek sürekli bir yürütme kurulu oluşturulmasını, bilgilere ortak erişimin olanağının araştırılmasını, bu toplantıya katılmayan diğer bölüm başkanlarıyla da ilişkiye geçilmesini, bu amaçla sürekli bir yürütme kurulu oluşturulmasını ve önümüzdeki toplantının yaz başında ODTÜ'de gerçekleştirilmesini kararlaştırdılar. Sürekli kurulda Prof. Dr. Mustafa Tokyay, Prof. Dr. Turan Özturan, Doç Dr. Yaşar Kaltakçı yer alacak.

TÜRKİYE'DE VE KKTC'NDE EĞİTİM VEREN VE BÜNYESİNDE İNŞAAT MÜHENDİSLİĞİ BÖLÜMÜ BULUNDURAN ÜNİVERSİTELER

1- Akdeniz Üniversitesi (www.akdeniz.edu.tr)	23- İstanbul Teknik Üniversitesi (www.itu.edu.tr)
2- Anadolu Üniversitesi (www.anadolu.edu.tr)	24- İzmir Yüksek Teknoloji Enst. (www.iyte.edu.tr)
3- Atatürk Üniversitesi (www.atauni.edu.tr)	25- Karadeniz Teknik Üniv. (www.ktu.edu.tr)
4- Atılım Üniversitesi (www.atilim.edu.tr)	26- KTÜ Gümüşhane Müh.Fak.(www.gumushane.ktu.edu.tr)
5- Balıkesir Üniversitesi (www.balikesir.edu.tr)	27- Kırıkkale Üniversitesi (www.kku.edu.tr)
6- Boğaziçi Üniversitesi (www.boun.edu.tr)	28- Kocaeli Üniversitesi (www.kou.edu.tr)
7- Celal Bayar Üniversitesi (www.bayar.edu.tr)	29- Lefke Avrupa Üniversitesi (www.lefke.edu.tr)
8- Cumhuriyet Üniversitesi (www.cumhuriyet.edu.tr)	30- Mersin Üniversitesi (www.mersin.edu.tr)
9- Çukurova Üniversitesi (www.cu.edu.tr)	31- Mustafa Kemal Üniversitesi (www.mku.edu.tr)
10- Dicle Üniversitesi (www.dicle.edu.tr)	32- Niğde Üniversitesi (www.nigde.edu.tr)
11- Dokuz Eylül Üniversitesi (www.deu.edu.tr)	33- Niğde Üniversitesi Aksaray Mühendislik Fakültesi
12- Doğu Akdeniz Üniversitesi (www.emu.edu.tr)	34- Ondokuz Mayıs Üniversitesi (www.omu.edu.tr)
13- Dumlupınar Üniversitesi (www.dumlupinar.edu.tr)	35- Orta Doğu Teknik Üniversitesi (www.metu.edu.tr)
14- Ege Üniversitesi (www.ege.edu.tr)	36- Osmaniye Gazisi Üniversitesi (www.ogu.edu.tr)
15- Erciyes Üniversitesi (www.erciyes.edu.tr)	37- Pamukkale Üniversitesi (www.pamukkale.edu.tr)
16- Erciyes Ün.Yozgat Müh. Fak. (ymmf.erciyes.edu.tr)	38- Sakarya Üniversitesi (www.sau.edu.tr)
17- Fırat Üniversitesi (www.firat.edu.tr)	39- Selçuk Üniversitesi (www.selcuk.edu.tr)
18- Gazi Üniversitesi (www.gazi.edu.tr)	40- S. Demirel Üniversitesi (www.sdu.edu.tr)
19- Gaziantep Üniversitesi (www.gantep.edu.tr)	41- Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi (sinan.ciu.edu.tr)
20- Harran Üniversitesi (www.harran.edu.tr)	42- Yakın Doğu Üniversitesi (www.neu.edu.tr)
21- İstanbul Üniversitesi (www.iu.edu.tr)	43- Yıldız Teknik Üniversitesi (www.yildiz.edu.tr)
22- İstanbul Kültür Üniversitesi (www.istanbul.edu.tr)	44- Zong. Karafelmas Ün. (www.karafelmas.edu.tr)

TEKNİK GEZİ VE ÇEVRE DUYARSIZLIĞININ YOK ETTİKLERİ

IMO Bölge Toplantısının ardından 18.09.2000 günü Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün (KHGM) katkıları ile başta KHGM'nün Trabzon ve bağlı illerdeki "Grup Köy Yolu Komple Yol İnşaatları" olmak üzere sahil yolu ve Artvin'deki enerji yatırımları Teknik Gezisi gerçekleştirildi. Gezi bölge toplantısına katılanlarla ilgili kurum temsilcilerinin eşliğinde gerçekleşti.

KHGM'nün "Grup Yolları"; köye ulaşma sorununu çözmede komple bir düşüncenin somut yansıması... Master planda yalnızca bölge sorununu çözme yerine ulusal ve uluslararası çıkarları da içeren "Sinop-Sarp" sahil yolu ve Artvin yöresi "enerji yatırımlarının" ivmelenerek hızlandığı bir süreçte KHGM Trabzon Grup Köyyolu Komple Yol İnşaatlarının başlatılması "teknik gezi katılımlarınca" büyük bir şans olarak nitelendirildi. Çünkü özellikle baraj inşaatları nedeniyle Artvin ilinin mevcut köyyolu ağı büyük oranda iptal edilerek yerleşim merkezleri birbirinden adeta koparılmıştı. TCK (Kara Yolları Genel Müdürlüğü) ile DSI ortak koordinasyonunda TCK standartlarında geçişler yapıp ulaşım ağı yeniden belirlenmeye çalışılıyor. Bu aşamadaki çalışmaların KHGM'nin "Grup Köyyolu Komple Yol İnşaatı" ile entegre edilmesi gerekmektedir. TCK, DSI ve KHGM'nin böylesi eşgüdümlü çalışmaları bozulan köyyolu ağını yeniden düzenlemenin yanında büyük oranda da ulaşım kolaylığı sağlayacaktır. Çünkü "KHGM Grup Köyyolu Komple Yol İnşaatı" sürdürülebilir çevre duyarlılığıyla KHGM "geometrik ortalamalı standartlarına göre "1. Sınıf" yapılarak çok yönlü sorumluluklar yüklenmiştir. Böylesi rasyonel proje düşüncesinin tasarımıdaki temel amaç; "mevcut köy yolu ağını yeniden yapılandırılarak daha az yol ağı ile daha çok ve hızlı ulaşım kolaylığı sağlamaktır". Bölge yetkililerinin verdiği bilgiye göre; "grup köy yolları projelendirilip ikmal edildiği takdirde köyler standard yola kavuşacak -kent merkezinde çalışanların kırsal alanda ikamet etmeleri sağlanarak köyden kente göç azalacak- tarım, eğitim ve sağlık gibi her alanda olumlu gelişmelerle köylünün ürettiği ürün bozulmadan ve hızlı bir biçimde pazarlama olanağı bulacak, ülkemizde ilgi odağı haline gelen dağ ve yayla turizminin en önemli sorunu olan ulaşım sorunu çözümlenmiş olacak ve bölgemizin ekonomik ve sosyal gelişimine katkılar sağlanacaktır ki, teknik geziye katılan IMO (İnşaat Mühendisleri Odası) üyeleriyle, diğer tüm katılımcılar bu projeyi KHGM'nün rasyonel projelerinden olan "köy-kent projesi" ve TCK'nın sahil yolu ulaşım projesi ile entegre edildiğinde, kırsal kesim göçünü önleyeceği ve doğu illerin göç veren iller olmaktan kurtulacağı ortak görüşüne varmışlardır.

Katılımcılar özellikle Artvin enerji yatırımları nedeniyle yok olan köy yolu ağının yeniden belirlenmesi için; Karayolları Genel Müdürlüğü (TCK), DSI Yol Projeleri ile entegre edilip yaygınlaştırılması gereğini belirterek başta sayın bakan olmak üzere emeği geçen merkez-taşra sorumlularını böylesi akılcı bir projeyi yaşama geçirmelerinden dolayı kutlamanın yanında, projelerin ülke genelinde "köy-kent" ve "ulusal-uluslararası ulaşım" işlevsel projeler olarak yaygınlaştırılması gerekliliğini vurgulamışlardır.

TEKNİK GEZİDE GÖZLEMLENEN ÇEVRE DUYARSIZLIĞI...

Teknik gezi IMO MYK üyeleri, Trabzon IMO Şube Yetkilisi, Arhavi IMO Temsilcileri IMO üyesi mühendisler ve KHGM yetkililerin katılımında gerçekleştirildi. İlk gün Artvin "KHGM Grup Yolları ve Artvin Enerji Yatırımları Teknik Gezisi" yapıldı. KHGM Artvin İl Müdürlüğü ziyaret edilerek İl müdürlüğünden grup yolları sorumlusu mühendislerin katılımında Artvin Şavşat-Çağlayan-Maden grup yolu incelendi. Sonraki günlerde Rize ve Trabzon Grup Yolları Teknik Gezisi yapıldı. Grup yollarının amaç ve işlevselliği konusundaki değerlendirmeyi yukarıdaki paragraflarda yapmıştık.

Artvin Enerji Yatırımlarından Borçka ve Deriner Barajları gerçekten devasa mühendislik yapıları... Böylesi yatırımlar ülkemiz için büyük bir gereksinim. Bunu yadsımak olanaksız. Fakat bu devasa projelerin çevre etki değerlendirme (ÇED) boyutunda, ekolojik dengeleri dikkate alan uzun soluklu projeler olarak yaşama geçirilmeli idi. Projelerin, evrensel ölçütlere uygun olmayan yapım süreci işletilerek, ekonomik ve siyasi rant kaygılarıyla aceleye getirilmiş projeler olduğunu da yadsımamalıyız. Aynı kaygılar Sinop-Sarp Sahil Yolu içinde geçerlidir -ki yazının ilk bölümünde bu konudaki değerlendirmeleri okuyucu anımsayacaktır.

Yalnız olumlu ve olumsuz birkaç nokta için söz söylemek de gerekiyor:

- Örneğin Dünya'da ilk kez bir kentin coğrafyası ve hatta belli bir süreç içinde ikliminin değiştirilerek yeniden doğuşu teknik gezi katılımcıların dikkatinden kaçmadı. Artvin'in ön bahçesinde Borçka Barajı, arka bahçesinde Deriner Barajı ve ortada kendisi, yani kenti. Evet Artvin yapay iki devasa

gölün ortasında yeniden doğuyor. Yeni su yolları, yeni su ürünleri, zamanla belirecek yeni iklimi ve yepyeni doğa biçimlenmeleriyle, önceki doğa değerlerinin bir o kadar daha zenginleşeceği yapaylık- doğallık karışımı mükemmel bir turizm platformuna dönüşüyor Artvin. Artvin'in dünyada eşi benzeri olacağına da inanmıyorum. Buna karşın milyonlarca yılda oluşan görkemli kanyonları, uluslararası bir özellik kazanmış dünyanın sayılı rafting parkuru, binlerce yıllık yerleşim alanları (Yusufeli) özelliklerini ve güzelliklerini ve zoolojik ve botanik çeşitliğini kaybetmesi çevreye karşı duyarsızlık nedeni ile ve her türlü rantın sonucunda ortaya çıkmış. Dünya'da eşi ve benzeri görülmeyen şanslılık-şanssızlık ikilemi içinde bir kent olarak karşımıza çıkmaktadır Artvin. Bu nedenle kazandığı, kaybettiği değerler bütünde irdelenip projeler hazırlanmalı idi. Artvin için bir kez daha tekrar etmek istiyorum: IMO Diyarbakır Temsilcisi Arkadaşımız Tansel ÖNAL'ın dediği gibi; "Projeler Düşündükten sonra yaşam bulmalı idi, yaptıktan sonra düşünerek projeleri yeniden biçimlendirmemeli idik..." bugün Artvin'e yatırım ve Doğu Karadeniz ulaşım projeleri bu çelişkiler boyutunda yeniden gözden geçirilmeye ve düzenlenmeye çalışılıyor.

- Bir diğer olgu ise "Sinop-Sarp Sahil Yol İnşaatında Ekonomik ve Siyasi Rant peşinde koşanlar"ın kıyı bandını "Kıyı Rant Bandı"na dönüştürmeye çalışmalarıdır. Fırtına Vadisinden sonra zengin doğa değerlerini barındıran vadiler, o güzelim dereler, derelerin zengin tarihi takıları olan kemer köprüler, taş ocakları açmak adına biyolojik çeşitlilikle birlikte yok edilmektedir. Bunların ilki "Kapisre Vadisi" diye de anılan Arhavi-Kavak-Yemişlik mevkiinde sahil yolunun yüklenici firması tarafından kurulan konkasör ve asfalt planter şantiyesi... Gerçekten bu doğa harikası vadi, ekonomik rantçılarca siyasi rant/ikbal peşinde koşanların aymazlığında yok oluyor... Yine Arhavi Dereüstü Güneşli mevki üstündeki taşocağı, Ortacalar yolunun NATO yolu aldatmacasıyla genişletilmesi... Tüm bunlar yöre yetkililerinin ÇED Yönetmeliklerini dikkate almaksızın izin verdiği uygulamalar.... Bu konularda halkı dinlemek bilgilendirmek adına-ki ÇED Yönetmeliği zorunlu kılıyor- hiçbir şey yapılmıyor yetkililerce... Örneğin ÇED Yönetmeliğinin 25. maddesi yerel bir gazeteyle ilan verilerek ÇED ile ilgili olarak halkın toplantıya çağırılması gerekirken bu da yapılmamış... Bu duyarsızlıklar mahkemece tesbit davası ile de kanıtlanmış. Halk ne yapacağını şaşırmış durumda... Baş edemeyeceğini anlayanlar Kapisre Vadisinin kamulaştırılması karşısında "bedel artırma davası" açmış, kimisi de "kamulaştırmanın iptali" için dava açmış....İdare Mahkemesine iptal davası açanlar Asliye Hukuka bedel artırma davası, bedel artırma davası açanlar da kamulaştırmanın iptal edilmesi için dava açamıyorlar... Böylesi bir ikilem de yaşanıyor...

Teknik gezi ve görev sürecinde tüm bu yaşananları yakinen izleme olanağı bulduk...

Teknik Gezi yeteri ve istenen katılımı ve boyutta gerçekleşmedi... ilk iki günün yağmurlu geçmesi gezinin verimliliğini hayli düşürdü. IMO Merkez Yönetiminden Sayın Akif DUMAN'la birlikte; Teknik Gezinin Haziran 2001 içinde çevre duyarlılığını vurgulayan "Artvin yayla gezileri ve zenginleştirilmiş bir programla, bütün Doğu Karadeniz Ulaşımı, Artvin Enerji Yatırımları ve KHGM Trabzon Grup Yollarını" içine alarak ve yörede yapacağımız bir panelle destekleyerek mühendislik şölenine dönüştürme sözünü IMO Merkez Yönetim Kurulundan onay alınması koşuluyla verdik. IMO Trabzon Şube Başkanı İbrahim USTA da bu konuda şube olarak her türlü katkıyı koyacağını sözünü vermiştir. IMO Trabzon Şube Yetkilisi Ali Haydar ŞENGÜL de konuya Trabzon IMO Şubesi olarak sıcak baktıklarını dile getirdi. Böylesi bir etkinlik için tek önemli sorun olan konaklama sorununun da KHGM Artvin İl Müdürü Orhan YAZICI Kafkasor tesislerinde 100 kişiyi konuk edebilecekleri"ni sözünü vermesiyle aşılabileceği düşünülmektedir. Bu gelişmelerden ötürü IMO Artvin Temsilcisi Nurhayat ZALM, Belgin LAKERTA ve İsmet ÇORBACIOĞLU Sevinç duyduklarını belirterek meslektaşlarını Artvin'de ağırlamaktan duyacakları onuru dile getirdiler.

Etkinlikler boyunca bize konukseverliğin en güzelini sunan Trabzon IMO Şubemiz yetkililerine; teknik geziye katkı veren KHGM Bölge Müdürü Sayın Basri BALOĞLU'na, şube müdürleri Ramiz UZUN ve Lütfü SARI'ya; KHGM Artvin İl Müdürü Orhan YAZICI'ya; meslektaşlarımız Rahman HAMARAT, Ertan ÇELİK, ve Recep COŞKUN'a; ve araç sürücümüz Adnan AYDIN'a; ve en önemlisi gezinin gerçekleştirilmesi duyarlılığını gösteren KHGM Gen.Müdür Muavini Hüseyin ALIOĞLU ve Köy Yolları Dairesi Başkanı Süleyman KAYA'ya IMO Genel Merkez olarak teşekkür ediyoruz....

15 Mayıs 2001
Sayı: 410-2069

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI'NA
ANKARA

İnşaat Mühendisleri Odası 19.12.1954 yılında 6235 (7303) sayılı yasa ile kurulmuş kamu kurumu niteliğinde meslek örgütüdür. İnşaat Mühendisleri Odası'na halen 56.000 mühendis üyedir.

GAP projesi kadar sosyal ve ekonomik geri plana sahip olacağını düşündüğümüz Doğu Karadeniz ulaşım ve enerji yatırımlarının yerinde incelenmesi, getiri ve götürülerinin tartışılması, yatırımların projelendirme ve bitirilmesi süreçleri sonucu ortaya tarihsel, kültürel ve sosyal değişimlerin tüm boyutlarıyla tartışılması; inşaat mühendisliği mesleğinin, bu üretim süreçlerinde etkin yer alması nedeni ile; odamızca özellikle izlenmektedir.

Ülkemiz ve Doğu Karadeniz bölgesi açısından önemli olan ulaşım, enerji yatırımları hakkında, bölgenin doğal, tarihsel ve kültürel dokusunu yatırımlar boyutu ile irdelleyecek olan, 6 gün süren ve son günü bir panelle sonuçlandırmak üzere, gerekli bilgileri almak, belgeleri incelemek, özellikle belgelendirmek niyeti ile bölgeye mühendislerin, mimarların ve ilgili olanların katılımına açık, bir gezi düzenlenmesi Yönetim Kurulumuzca karara bağlanmıştır. Karar doğrultusunda yapılan çalışmaların, gözlemlerin değerlendirilmesi için gezinin son günü Artvin'de bir panel düzenlenmesi gündeme gelmiş ve gerekli görüşmelerle prosedür tamamlanmıştır.

Doğu Karadeniz bölgesinin sosyal yaşam, doğal ve tarihsel doku, kültürel birikim, turistik nitelikleri ile değişimine yol açacak Doğu Karadeniz Ulaşım ve Enerji yatırım projelerinin tüm yönleri ile ele alınacağı panel, ayrıca gezinin detaylı bir değerlendirmesinin de yapılmasına olanak sağlayacaktır. Bilgi ve belgeler üzerinden gerekli görüldüğünde tüm ülke kamuoyuna duyurulmak üzere bir sonuç bildirgesinin de kaleme alınması gündemdedir.

Ülkemizin lokomotif sektörü olan inşaat sektörü yatırımları özel ya da kamu, her dönem ülke yatırımlarının yaklaşık %70'ni oluşturmaktadır. Çalışmalarıyla, ülkemize değerli yapıtlar kazandıran inşaat mühendisliği, alanındaki ulusal ve uluslararası gelişmeleri, teknolojik yenilikleri ve tartışmaları üyelerine aktararak bir bilgi birikimi sürecini üretmekte ve bu bilgi birikimi ile ülke çıkarları doğrultusunda ülke kaynaklarını optimize ederek, toplumun refahını ve gönencini artırmak yönünde kullanılmasını sağlayacak süreçlerin önünü açmaya çalışmaktadır. Odamız, meslek disiplininin gerektirdiği tüm birikimini doğruların savunulması, yanlışların düzeltilmesi konusunda seferber etmektedir.

Yukarıda çizilen çerçeve içinde, "Doğu Karadeniz Ulaşım, Enerji Yatırımları Çevre Gezisi"nin her yönü ile başarıya ulaşabilmesi için, Bakanlığınızın da bu etkinlikte, etkin bir biçimde yer alması gerektiğini düşünmekteyiz. Etkinliğimizin ulusal boyuta çekilebilmesi, başarıyla yürütülebilmesi, sonuçlarının kalıcı olabilmesi için Bakanlığınızın değerli katkıları önemlidir. Ekonomik katkınızın yanı sıra, kültürel ve halk bilimi yönünden yürüttüğünüz çalışmaların örneklerinin de taşınabilmesi etkinliğimizin çok yönlülüğünü destekleyecektir.

Katkılarınız için teşekkür ederim.

Saygılarımla,

Şevket ÇORBACIOĞLU
Genel Sekreter

SAMSUN ARTVIN ÇİZGİSİNDEN İZLENİMLER

İnşaat Mühendisleri Odası'nın 'KÜLTÜR Bakanlığı ile birlikte düzenlediği "ULAŞIM ve ENERJİ Yatırımları ile ETKİLENECEK ORTA VE DOĞU KARADENİZ BÖLGESİNİN TARİHSEL, DOĞASAL VE GELENEKSEL KÜLTÜR MİRASININ İNCELENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ GEZİSİ" 30 HAZİRAN 2001 tarihinde Ankara'dan başladı.

5 Temmuz 2001'de; "Yapılan yatırımlar sonrası, doğasal tarihsel doku değişimlerle birlikte kültürel ve geleneksel yaşam anlayışlarında beliren etkileşimlerin irdelendiği" Artvin'de düzenlenen genişletilmiş etkinlikle son buldu.

Gezi; Samsun, ordu, Giresun, Trabzon, Rize ve Artvin'deki yol ve baraj inşaatları ile bu hinderlanddaki tarihsel ve doğasal zenginliğe sahip ilçe ve beldeler bütününde tamamlandı.

"Teknik gezi sonuç bildirgesi" Sayın Genel başkanımızın çalışmalarıyla formatlandığı için ben bu evrensel etkinliğin kısmi tarihsel ve görsel boyutunu bir potburi bütününde sunmaya çalışacağım.

SAMSUN - ORDU (1.7.2001)

Kavak Çakallı sırtını aştığımızda şeftali ağaçları ile zengin vadiye giriyorsunuz. Anadolu'nun cennete açılan koridorundasınız adeta. Matasyon mevkiine yaklaştığınızda Dünyadaki cennetin ilk ışıklarıyla karşılaşıyorsunuz. Göğün maviliğine denizin maviliğinin karıştığı nokta. Hiç de "Karadeniz" değil göğün maviliğiyle yarışan masmavi bir deniz matasyondan sağa da dönseniz sola da dönseniz yeşilin her tonu ile mavi tonların oluşturduğu cennet bandındasınız. Sağa doğru yönelip Samsun'un doğasal görkemini sunacak Toraman Tepesine doğru yol alıyoruz. Toraman tepesinde muhteşem bir doğasallığın ve kentselliğin oluşturduğu "Ambiansla" içersiniz.

Toraman tepesinin hemen altındaki koya emperyal açlara Dünyada ilk tokatı atan ATATÜRK'ün Samsun'a çıktığı Bandırma Vapurunun tıpkısıyla konuşlandırılmış.

Liman kenti Samsun Güneye doğru yayıldığını görüyoruz kıyı yapılanması daha çok Sinop yönündeki kıyı bandında yoğunlaşıp Atakum ve benzeri sayısız beldeleri ortaya çıkarmış.

Samsun; Eski Karamsun (Radar mevki) ve Toraman tepesi arasında sıkışarak içeriye güneye doğru yayılıyor demiştik. Liman minyatürleşerek adeta Samsun içinde boğulur gibi Ordu'ya doğru kıyı yerleşimlerinin önünü; aynı zamanda çevre kirliliğinin ve Demirel'in övünç sanayi bacasının konuşlandırıldığı Azot Sanayi kesmiş. Samsun siyasilerce de ihmal edilmiş yatırımlardan soyut potansiyel bir hinderland. Şube Başkanımız Cevat ÖNCÜ'nün değerlendirmesi gerçekten düşündürücü. Burada politika yapanların %70'i dışarıdan gelen insanlar halk bunları vekil diye göndereyim meclise "El El'in Eşeğini ısıklık çalarak arar" misali Samsun için yatırım arayışları da bu mantalitede geliyor. Samsun'da yatırım sürecinin ivmelenmesi "Yerel Gündem - 27" platformunun oluşumu ile yerel insiyatiflerin öne çıkışında güç kazanır.

Samsun'un deniz Kara, Hava Demiryolu Hinderlandı hiç bir kıyı kentimizde olmayan varsılığa sahip tarihsel dokusu Anadolu tarihinin orijin zenginlikte. Doğusal zenginliği bilmem vurgulamaya gerek var mı. Yaz ve yağmur turizminin optimize edilebileceği en büyük coğrafi ve iklimsel kolaylıklar Samsun'da, küçük bir örnek: Samsun Toraman tepesi ve çevresi teleferik sistemi ile devasa dinlence ve eğlence merkezine dönüştürülecek panoramik devasallığa sahip zengin sebze bahçeleri (seracılık yaygınlaştırılabilir). Güneşin denizin uzun soluklu altın kumsalları tarımsal sanayi ürünü tütün, denizcilik her geçen gün artış kaydeden tarımsal sanayi ürünü fındık, mısır, karpuz, kavun v.b. tarımsal ürünler yanında balıkçılık tüm bunlar Samsun'un atıl durumdaki varsılıkları... Yeter ki işlenebilsin.

Ordu'ya doğru yol alıyoruz. Kıyıyı Azot Sanayi kapatmış. Çarşamba mavî denizden uzak yeşil denizin içinde Kerimbey, Tekeköy, Gelemen Çiftliği ihtişamlı doğasal görsellikler sunuyor. Azot Sanayinin yarattığı asit kirliliği yeşilin rengini ve asabını bozsada bu kesimde yapılaşmanın yoğunlaştığını gözlemliyorsunuz.

Terme'ye yaklaştığınızda Denize'de yaklaşıyorsunuz. Ordu'ya da fakat Samsun'dan uzaklaşıyorsunuz artık. Samsun bitiyor birilerinin bitirdiği gibi değil tabi coğrafi sınırları bitiyor. Eğer dikkatli ve duyarlı davranılmaz ise coğrafi dokusu da değerler bütününde bitirilebilir. Fakat Terme'den sonra ekonomik ve siyasi rant konseptinin duyarsızlığında beliren genel anlamdaki doğasal değerlerin bitişi başlıyor.

Samsun'dan Sarp'a kadar kim ulaşım kolaylığı istemez. Bu gerçeği kim yadsıyabilir. Ama yadsınamayacak bir realite var ki o da evrensel doğa değerlerinin varlığıdır. Kim istemez bu doğasal zenginliği, onlarsız yaşanabileceğini kim söyleyebilir. İnsanlar binlerce yıl doğa ve onun tevazu içinde sunduğu yollarla iç içe yaşadımı. Ortak yaşam, yani Habitatlarını müşterek oluşturmadı mı?! Ne gariptir ki doğanın (insanın) ve Doğa'nın bu dayanışması 1997'de bozulmaya başladı. Birileri siyasi ve ekonomik rant adına milyonlarca yıl oluşan koyları, falezleri, vadileri yok ediyor. Seçeneksiz kıyı duble yol inşaatları bu işlevi üstlenmiş...

ORDU-GİRESUN (1.7.2001)

Yeşilin ve mavinin her tonunun zengin görselliği doğu yaklaştıkça yoğunluğunu artırıyor. Ordu il sınırına girip Ünye'ye yaklaşıyorsunuz. Yeşil ve mavinin buruk sevinci sizi izliyor. Sahil bandı tüm yerleşim birimleriyle görsel bir şölen sunuyor adeta. Ünye'desiniz bilmem nasıl anlatmalı Karadenizin en güzel ilçesi diyebilirmisiniz? Hayır hepsi birbirinden üstün görselliğe sahip. "Al birini ver birine" ver çünkü onlar evrensel doğa dizgesi. Tüm insanların ortak görsel yaşam alanı. Fakat birileri alıp çıkarsal boyutta birilerine peşkeş çekmiş. Yukarıda değindiğim gibi Güney'de kuşaklama yol-ki Demiryolu ile bütünleştirilmiş yol- ile kıyılar birilerinden alınıp gerçek birilerine insanlığa sunulabilirdi. Öyle yapılmamış Samsun'dan sarp'a dek küçük istisnalar hariç kıyı cennet bandı yok edilme sürecine sokulduğunun ivmesi bu noktadan sonra artırılmış...

Fatsa'dasınız benzer şeyleri yaşıyorsunuz. Perşembe bolaman mevkiine yaklaştıkça yok etme ivmesinin düştüğünü Duble yol inşaat ibresinin güneye kaydığını görüyorsunuz. Buruk sevincinizin ivmesi artıyor. Perşembe Bolaman'ın doğasal kıyı dokusu bu noktada adeta tüm Karadeniz adına derin bir soluk almada Ordu Belediye Başkanı meslekdaşımız Sayın Fikret TÜRKYILMAZ'la görüşüyoruz. Halkın duyarlı tepkileri Bolaman ve çevre dokusunu korudu diyor. Çeşitli etkinliklerle eylemsel boyutta tepkilerini yükseltmişler kurtarmışlar daha doğrusu birilerinin elinden alıp insanlara tekrar iade etmişler Ordu doğasını. Perşembe/Bolaman'ın güneyinden 8 km'lik tünel ve viyadüklerle bu noktadaki kıyı bandı kurtarılmış. Bir başka sorun da bahsetti. Tüm Karadenizin temel sorunu olan katı atık sorunu. Hemen hemen Karadeniz kıyı bandı koy ve falezler adeta katı atık deposuna dönüştürülmüş. Bunun için katı atık depolama projesi hazırlanıyormuş. Dış kredi ile finanse edilecek bu projenin acilen yaşama geçmesi gerektiğini düşünüyorum çünkü katı atıklar "Belki abartı sayılacak ama bir Realite" duble yol inşaatlarının altına seriliyor ki somut olarak gözlemledik.

Ordu Temsilcimiz Bahri ÖZÜDOĞRU ve Sayın Belediye Başkanı ile Boztepe'deyiz yazılması çizilmesi, anlatılması çok zor bir ambiyansla karşı karşıyayız. Doğasal görsel şok yaşıyoruz sanki. Boztepe'den doğanın ihtişamı karşısında adeta donup kaldık tüm katılımcılar yeni çevre düzenlemesi buraya olan yerel ve genel ilgiyi artırmış. Merkezi ilgililerin yerel yönetim ve yerel insiyatifleri bu bağlamda desteklemeleri yağmur dağ ve deniz turizmini öne çıkarmaları bu yöreyi ulusal bazda değil ulus ötesinde ilgi odağı haline getirebilir.

GİRESUN - TRABZON (2.7.2001)

Bulancağa geldiğimizde Ordu il sınırını bitirip Giresun il sınırına girdiğimiz anlıyoruz. Kıyı band yerleşimleri öylesine sınırsız benzerlikler taşıyor ki sınır belirlemeniz çok sonra aslında bu evrensel değerler dizgesine kim sınır koyabilir ki birileri dışında sınırsız doyumsuzlar dışında...

Giresun'dayız. Samsun'da Toramantepe, Ordu'da Boztepe, Giresun'da da bir tepe -ki "Giresun kalesinin olduğu yer" diğerlerinden farksız bir doğasal sunuda bulunuyor. Atatürk Osmanağa'nın (Topal osman) bir Kurtuluş Savaşı Kahramanı olduğunu söyleyerek mezarının bu tepeye taşınmasını söylemişler. Giresun'lu osmanağa'ya saygın bir Kurtuluş kahramanı olarak görüyor ve seviyor. Giresun kıyı bandının en yüksek noktasına konuşlandırılmış Osmanağa.

Giresun Temsilcimiz Alaattin Çakırmelikoğlu bey ve eşi akşam yemeğini Yalı Restoranı'ta verdiler. Yöresel yemeklerle donanmış nefis bir etkinlik oldu. Giresun'u özelinde Karadeniz'i tartıştık. Ordu Bayındırlık İl Müdürü olan Alaattin bey'e yatırımlar çevre boyutunda kritize edilerek çevre duyarlılığının evrensel gerekliliği dikkate alınıp yatırım projeleri hazırlanmalıydı sonucunu yakaladık.

Giresun'da konakladık II. Başkan Akif Duman'ın köyü ziyaret edildi, fındık bahçelerinde soluklanıp kara lahana çorbası ikram edildi konuklara öğlen alabalık tesislerinde otantik müzik eşliğinde yemek yendi Görele'ye bağlı Çamlı ve Recepli Köyünden ayrılmazdan önce Giresun'un farklı sosyal yapısını öğreniyoruz. Doğu Karadeniz'de en fazla yabancı göç alan il Giresunmuş. Akifler bile yıllar önce Samsun'un Kavak İlçesinden Çamlı Köyüne göçmüşler. 200-300 yıl önce Anadolu'nun içlerinden Osmanlı baskılarıyla Ahıska Türklerinin yöreye göçe zorlandığı savlanıyor.

İnsanı ve doğasıyla Karadeniz gizemli zengin bir doku.

TRABZON - RİZE (2.7.2001)

Giresun'un Eynesil İlçesi Trabzon sınırında. Giresun sınırını aşarak Trabzon sınırından sınırsız doğa güzelliklerinde yol alıyoruz. Tüm aceleciliğimizde geçici olarak bir doyumsuzluğa çeşni katacak içlere doğru (Gümüşhane) yol almaya çalışıyoruz. Amacımız 18:00'de kapanan Gümüşhane'deki "Karacağ Mağaralarına" yetişmek. Trabzon Şube Başkanımız İbrahim Usta yetkililere ulaşarak kapanan "Karaca Mağaralarını" açtıyoruz.

Karaca mağaralarına tırmanıyoruz. Trabzon - Gümüşhane il yolunu çizgiye dönüştüren devasa yükseltileri aşarak karaca mağaralarına ulaşıyoruz. Tam bu noktada Annemin rahatsızlığının duyumunu en küçük kardeşimden alıyorum. Kimseye belli etmemeye çalışıyorum. Çaresizlik içinde etkinliği sürdürüyorum Karaca mağaraları karaca Köyünden (Masura Köyü) Jeoloji Mühendisi Şükrü Erüz'ün 1983-1990 arasında yapmış olduğu çalışmalar ile turizme kazandırılmış. 1996 yılında turizme açılan "Dolomitik kireçtaşları" içerisinde gelişen Karacaköy karstik mağarası daha önce yöre halkı tarafından bilinmekteymiş. Rivayet o ki mağara koyununu kaybeden bir çoban tarafından bulunmuş. Etrafı irili ufaklı ve daha büyük mağaralarla dolu olduğu söylenmektedir. İlk açıldığında mağarayı ilk görenlerdenim. Doğanın sunduğu Dünya'nın ender oluşumlarından biri olan mağaranın gizemli oluşumuna derinlik katan görüntüleri silinmiş ne de olsa elimiz değdi özellikle abartılı bilim kurgu filmlerindeki masmavi su birikintileri, gizemli gölcüklerin çoğu yok olmuş kalanları da renk değişiminde kirlenerek kent çukurlarına dönüşmüş yeni düzenlemeler getirilip kurallar konurken temel yaklaşım mağaranın insanı gizem ötesine taşıyan görüntüsünün korunması olmalıdır.

Gün batımında ilk grup karacaköy'den süzülüp Trabzon-Gümüşhane il yolu üstündeki benzin istasyonuna iniyoruz. İkinci telefon beni ve eşimi daha da telaşlandırmaya başladı. Ececan'a belli etmemeye biran önce ikinci grubun mağaralardan dönüp konaklama yerimize ulaşmak istiyorum. Annemin doktorlarını aradım. Bir umut ışığının belirebileceğini tümünden umutsuz olmadıklarını söylediler bu beni kısmen de olsa rahatlatır. Zigana dağlarını katederek meşhur Harşit Vadisinden geçiyoruz. Karadeniz'e özgü ilginçliklerle karşılaşıyoruz. Dere yatağına (Harşit Çayı) dikilmiş 3 blok Doğankent'e yaklaşmazdan... İnsanın akli duruyor ikisi ayakta bir kibrit kutusu gibi verev üst üste katlanmış.

Harşit Vadisindeki doğa zenginliğini ve Harşit Çayı yatağındaki hiçbir yapılabirlik ilkesine oturtulmayan betonarme yapıları izleyerek Doğankente ulaştık. Doğankentteki HES (Hidro Elektrik Santrali) projesini görünce Çamlıhemşin Fırtına Vadisindeki HES aklıma geldi. Dünyanın sayılı doğa / çevre dostu proje istenirse doğa / çevre katledilmeksizin yaşama geçirilebilirmiş.

Zigana Dağlarındaki "zigana tatil köyüne" dönüyoruz. Ahşap Bungalow evleri ve yerel ikramlar otantizmi doruğa çıkaran değerler...

Ben sabah uçağıyla İstanbul'a dönmek için uğraş veriyorum tarih 3.7.2001 Kadriye ve Ececan'ı Arhavi'de bırakacaklar Sevgili Annemin ölümcül bir sürece girdiği endişesi taşıyorum. Tüm katılımcılar da tedirgin egemen olan atmosferi dağıtmaya çalışıyorum. Akşam gelen son haber beni daha umutlandıranın ötesinde mutlandırıyor. Sabah Ececan'ın rahatsızlığı geziye devam etmem gerektiğini ortaya çıkarıyor.

Akşam batışındaki Zigana tatil köyü gün aydınlığında insanları adeta büyülüyor. Sümela Manastırına ulaşmak için Maçka'ya doğru yol alıyoruz.

Dehşetengiz bir büyü tarihin devasa bir sunuşu - ki Doğa ile Doğan'ın ördüğü muhteşem bir doku- 1996 yılında yaya tırmanıyorduk araba yolu açılmış yakın noktaya dek minibüslerle ulaşıyorsunuz iki km'lik bir mesafeyi yaya tamamlanıyor.

1972'den beri restore ediliyor. Ödenek sorunu yıllardır devam eden Sümela Manastırının restorasyonu düşündürücü. Burası dinlerin üstünlük odağı olarak düşünülmemeli. Ülkemiz turizm ölçeğindeki uluslararası zirve olarak görülecek dünyanın en devasa tarihsel mirası. Bu bağlamda olguya sahip çıkılması gerektiğini düşünüyorum. Sümela Manastırını bir gerçeği daha anlatıyor. Duvar kirliliğini bizlere mal edenler Dünyada ilk kez Duvar kirliliğini başlattıklarını gözlemliyoruz. 1741'de ilk duvar kirliliğini manastır keşifleri başlamış. Onu 1800'lerdeki Batılı ziyaretçileri izliyor. Tabii ki 1996'da Yakup Sönmez ve benzerlerinin bunu ivmelendirdiğini de yadsıyamayız.

Güzelim Freksler sökülüp götürülmüş. Kalanları da örselenmiş...

Manastır inşaatında kullanılan taşlar Bayburt ve Ünye Yöresinden taşınmış buraya şimdilerde de restorasyon çalışmaları bu yöre taşlarından sürdürülüyor...

Dün Vakfıkebir, Akçaabat'ı izleyerek Trabzon'a ulaşmıştık. Sümela'yı terk ederek Yomra, Arsin, Araklı, Sürmene ve Of'u izleyerek Trabzon sınırını terk ederek Rize il sınırına varmak üzereyiz kıyılar ve azda olsa kumsal alanlar koy'lar, falezler taşlarla örülüyor. Sümela'daki taşların işlevi ile burdaki dolgu malzemesine dönüştüren taşlar ayrı ayrı işlevler üstlenerek zarar - fayda boyutunda bir kaosun aracı durumuna getirilmiş.

RİZE - ARTVİN (3.7.2001)

Kalkandere ve Çayeli geçişlerinde benzer olumsuzluklar Çayeline dek yaşanıyor. Çayeli duble yol sürecini başlatan Mesut Yılmaz'ın memleketi. Çayeli kıyıları sanki gizli bir el tarafından korumaya alınmış keşke bu spesifik duyarlılık genel duyarlılığa dönüştürülse idi. Benim korkum; Samsun-Sarp duble yol proje mantığı Samsun-Sinop-Zonguldak-İstanbul hattına da taşınmasıdır.

Rize'de şube temsilcimiz Mehmet Uyar karşılıyor. Kıyı parçalanmışlığı ve yok edilişi hiç bir yasaya çevre ve kıyı yasaları dikkate alınmaksızın sürdürülüyor. Rize'de bir başka duyarsızlık dikkatimi çekiyor özellikle Ordu'dan sonra gözlemlediğim kıyı yasası dikkate alınmaksızın yaşanan kıyı yapılaşması özellikle rize ilindeki devasa bloklar 1960'larda deniz dolgusu ile kazanılan alanlarda yükseliyor. Evet değil doğal kıyılar oluşturulan yapay kıyılarda yapılaşmaya açılmış. Kent içi ulaşım tam anlamıyla bir kaos... rize yerelleri ve merkezi yapı bu kaosun önüne nasıl geçer bilemem ama zaman kaybedilmeksizin bu bağlamda süreç işletilmelidir. Başta mühendis ve mimar meslek örgütleri bu konuda yer alarak bu sürecin işletilmesi gerektiğini söylüyorum. Bu bağlamdaki meslek odaları ortak bir mekanda toplanmış. Bir birliklerlik oluşturulmuş. Önümüzdeki süreçte TMMOB'ye bağlı odaların oluşturduğu bu platform alternatif projelerle olguya müdahale edeceğine inanıyorum.

Pazar, Ardeşen, Işıklı, Fındıklı, Arhavi ve Hopa... Hopa'dan Artvin'e yöneliyoruz. Karadeniz ve yeşil denizin kesiştiği simetride inci tanesi gib ısıralanan bu ilçelerden en duyarlısı için bir dizi etkinlikler boyutunda duyarlı tepkilerini younlaştırmışlar. Sonuç almak üzereler belediye ve halk dayanışmasında alternatif proje hazırlanmış. Birileri istemesede kredi sorununu hallederek projeyi güneye konuşlandıracaklar. Arhavi beklemede aynı sürecin yöre halkı tarafından işletileceğini düşünüyorum. Eğer bu süreç yaygınlaştırılmazise "Karadeniz" kaya dolgularla "Kayadenize" dönüşeceği endişesini taşıyorum.

ARTVİN (3-4-5/7/2001)

Borçka'ya saat 19:00'a dek ulaşma telaşı içindeyiz. Baraj çalışmaları nedeniyle Borçke geçişi 19:00'da kapanıyor sürekli İstanbul ile telefon görüşmesi içindeyim. Olumlu haberler alıyorum. Annem tepki vermeye başlamış ama biran önce Annem'e ulaşmak için Artvin'de geçecek 2 günü hızlandırmak için

gücün ve olanağın ötesine geçmek istercesine Borçka geçiş saatine yetişme savaşımı içindeyim. Geç kaldık Borçka Baraj şantiyesinde soluğu alıyoruz.

Günün artan karanlığında baraj gövdesinin konuşlanacağı alanı geziyoruz. Devasa Turbin inşaatları gövde çalışmalarını şantiye şefi arkadaşın anlatımlarıyla izlemeye çalışıyoruz.

Artvin Temsilcimiz Zeki Polatdemir'in katkılarıyla gecenin karanlığında Artvin'e ve Sayın Belediye Başkanı Emin Özgün ve KHGM İl Müdürü Orhan Yazıcı'nın bizlere tahsis ettiği Kafkasör tesislerine gece saat 24:00'te ulaşıyoruz. Herkes yorgun ve bitkin ormanlık alana serpiştirilmiş dağ evlerine dağılıyor herkes.

Muhteşem Ambiansla sabah tanılıyor. Herkes mutlu herkes şaşkın. Yaşanılan en güzel anı herkesler için. Ağaçlardan ormanı görememek derlerya işte yaşanan korkunç bir cnagıl okyanusu içinde katılımcılar ne yapacaklarını adefa bilmez durumdalar.

Minibüsler tekrar glepi cangıl okyanusundan süzülerek kartal yuvası Artvin'e götürüyor bizleri o muhteşem Ambiansın bir noktasında durmuş. Devasa Deriner Baraj inşaatını izliyoruz. Artvin adeta Borçka ve Deriner Barajı ile Dünyanın en büyük şantiye kentine dönüşmüş. Dünya'da ender rastlanan doğa ve kent Ambiansı oluşuyor. Önü baraj gölü, yanı baraj gölleri ve ortada bir kent harikanın muhteşemin ötesinde bir görsellik Artvin Kenti ve kendi ile yeni bir kimlik kazanıyor. İklimi bile değişim sürecine girebilir. Beraberinde endişeleri de barındıran bir kent özellikle altın arayışı nedeniyle Ceraattepe kesilecek 96 bin Ladin'in heyelan boyutunda tüm kenti etkileyebileceği barajın oluşturacağı iklim değişimi ile bütünleşmesinde Sayın Necati Altun ve Belediye Başkanı Emin Özgün'ün dediği gibi 1956'larda yaşanan toprak kaymalarının yaşanabileceği söyleniyor.

Artvin Doğasını Her Doğanın (insanın) anlatması gü bir görkeme sahip. Bunu özgün zamanlara ayırmak gerektiği kanaatindeyim.

Önümüzdeki yıl Arhavi ve Artvin'de başlayacak Erzurum, Kars, Sivas ve Van'ı kapsayacak böylesi bir etkinlik sürecini yaşama geçirme kararı vermek istiyoruz. Bu süreçte özellikle Artvin ve doğa harikaları dünya'nın en zengin yaylalarını yazmayı düşünüyorum.

Deriner Barajı birgün boyunca incelendi o devasa yapıt Ardanuç yolunun ürküntü veren yükselişinde daha da muhteşem... Ülkeye bu barajların çok şey katacağını yadsıyamıyoruz. Fakat projleerin, çevre yapılabiliirliği dikkate alınarak özellikle Yusufeli ve Çoruh Vadisinin doğal tarihsel dokusu korunabilirdi. Tüm bu sorunsallıkları işleyen etkinlik 5.7.2001'de gerçekleşti. TMH aracılığıyla onları sizlere ulaştırdığımız için ikinci kez işlemeye gerek görmüyorum.

5.7.2001etkinliğinden sonra ben Kadriye ve Eccecan bir başka otobüsle İstanbul'a hareket ettik. Benimiğin ve ailem için buruk ve farklı heyecanla görsel heyecanların örtüştüğü bir süreçti. Ama olsun benim içinde güzeldi diyebiliyorsam gezinin nedenli güzel ve faydalı olduğunu söylemeye gerek var mı?

Nice böylesi etkinlikler de buluşmak üzere...

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI

DOĞU KARADENİZ BÖLGESİ SONUÇ BİLDİRGESİ

İnşaat Mühendisleri Odasının Kültür Bakanlığı ile birlikte düzenlediği ve 30 Haziran 2001 günü başlayan "Ulaşım ve Enerji Yatırımları ile Etkilenecek olan Doğu Karadeniz Bölgesinin Tarihsel, Doğal ve Geleneksel Kültür Mirasının İncelenmesi ve Değerlendirilmesi "Gezisi", 5 Temmuz 2001 tarihinde Artvin Belediyesi Etkinlik salonunda yapılan toplantı ve paneller sonuçlandı.

İMO Genel Başkanı Muzaffer Tunçağ'ın açış konuşmasıyla başlayan toplantıda, Artvin Belediye Başkanı Emin Özgün, Yusufeli Belediye Başkanı Yusuf Sağlam, Artvin Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Ahmet Varan, Hopa Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Sinan Altınsoy, İMO Arhavi Temsilcisi Nurhayat Zaim, İMO Artvin Temsilcisi Zeki Polatdemir, İMO Samsun Şube Başkanı Cevat Öncü, İMO Trabzon Şube Başkanı İbrahim Usta, Yeşil Artvin Demeği Başkanı Necati Altun bölge sorunlarını dile getiren konuşmalar yaptılar. Toplantıya Kültür Bakanı İstemihan Talay, Turizm bakanı Erkan Mumcu, Kültür Bakanlığı HAGEM Genel Müdürü Seyhan Livanelioğlu kutlama mesajları gönderdi.

Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Geliştirme Genel Müdürlüğünün hazırladığı "Geleneksel Karadeniz Evleri ve Mimarisi"ni tanıtan dia gösterisinden sonra panel başladı. Murat Karayalçın'ın yönettiği panelde Prof. Dr. İlhan Avcı (İTÜ), İMO İl. başkanı Akif Duman, Doç. Dr. Fazlı Çelik (KTÜ), Ankara Artvinliler Vakfı Genel Sekreteri, Enerji Yapı-Yol Sen MYK Üyesi Demir Akın ve İMO Genel Sekreteri Şevket Çorbacıoğlu konuştular.

Tüm etkinlik boyunca, Doğu Karadeniz'e yapılan yatırımların olumlu ve olumsuz yanları üzerinde duruldu. Konuşmalarda, Trabzon-Sarp kapısı arasında sahil doldurularak yapılan yolun, Fırtına vadisi yok edilerek yapılmaya çalışılan Hidro Elektrik Santralin (HES), Çoruh üzerine yapılacak barajların, yöre ekonomisi ve toplumsal yaşamı üzerindeki etkileri vurgulandı. İnşaat Mühendisleri Odası, toplantıyla ilgili bir sonuç bildirgesi hazırladı. Sonuç bildirgesinde, sorunlar ve yöre halkının istekleri özetlendi.

Doğu Karadeniz Yatırımlarının Genel Sorunları:

- Son yıllarda, hükümetler, Doğu Karadeniz bölgesinde büyük çaplı ulaşım ve enerji projelerini hayata geçirmeye başlamıştır. Bu, yörenin kalkınması için önemli bir gelişmedir. Ancak, bu projeler arasında bir eşgüdümün (koordinasyon) ve plan bütünlüğünün bulunmaması aksaklıklara yol açmaktadır. Devletin çeşitli kurumları birbirinden habersiz, birbiriyle çelişen, toplumsal etkileri göz önüne almayan projeler geliştirmektedir. Karayolları, Devlet Su İşleri, Demiryolları, Liman yönetimleri, yapılanlardan birbirlerini haberdar etmedikleri gibi, yöre halkına da bilgi vermemekte, danışmamaktadırlar. Öyle ki, yakın zamanda temelleri atılan küçük sanayi sitesi gibi yatırımların sular altında kalacağı daha sonra anlaşılmıştır. Sahil yolunun hala bütünsel bir projesi yoktur ve kaç mal olacağı belli değildir. Gürcistan ve diğer Kafkas ülkelerine Demiryolu ve Denizyolu bağlantısı dikkate alınmamıştır. Hopa tüneli ihmal edilmiştir.
- Kaynak israfına ve toplumsal sarsıntılara yol açacak bu yaklaşımın ana nedeni siyasilerin olumsuz müdahaleleridir. Dünyada korunması gereken 200 doğal harikadan birisi olan Fırtına Vadisine HES barajı yapılmaya kalkılmış, sırf bakanın seçim yöreni diye gerekmeyen yerlerden yüksek standartlı yollar geçirilmiştir. Sahil yolunu yapan 5 yüklenici firmanın adı, ihale öncesi belli olmuştur ve bu durum noter ile de saptanmıştır.
- Doğu Karadeniz'e yatırım yapılırken, bunların çevreye ve halka olumsuz etkilerini giderici önlemler alınmamakta, planlar yapılmamaktadır. Tarihsel Yusufeli ilçesi sular altında kalacak, köyleriyle birlikte onbeşbini aşkın insan yerinden edilecektir. Böylesi büyük bir alt-üst oluş karşısında devlet bir çözüm arayışı içinde değildir.
- Karadeniz'de, belediyelerin atıklarını denize dökmesi, sahil dolgusu gibi nedenlerle otuzu aşkın balık türünün sayısı altıya düşmüştür. Sahil yolu kenarına plansız bir şekilde dizilen yerleşimler de

çevre sorunlarını derinleştirmekte, Doğu Karadeniz yağmacı bir anlayışla kendi kendisini tahrip eder bir duruma getirilmektedir.

Doğu Karadeniz Ulaşım Yatırımlarının Sorunları:

- Doğu Karadeniz'de yaşamı önemli ölçüde etkileyecek Samsun-Sarp kapısı 2-3 şeritli sahil yolu yatırımının hala doğru dürüst bütünsel bir planı ve fizibilitesi yoktur. Siyasi iktidarların yandaşı yükleniciler projeyi yönlendirmektedir. Meslek örgütlerinin, üniversitelerin vb. alternatif projeleri dikkate alınmamaktadır. Çalışmaları 1993'de başlayan, demiryolu ile de bütünleştirilerek içten geçirilecek bir yolun uygunluğu, toplumsal ve çevresel maliyet de hesaba katılarak geliştirilmemiş, sahil yolu tek alternatif olarak gösterilmiştir. Bir karayolcu inşaat mühendisinin dediği gibi, "biz karayolcuyuz, yola değil yolsuzluğa karşıyız."
- Yapımı süren sahil yolunun, çarpık kentleşmeyi körüklemesinin yanısıra, Karadeniz'in azgın dalgalarına ve fırtınalarına da açık olması, ilerisi için kaygıları artırmaktadır. Doğanın, geçmiş yıllarda görüldüğü gibi, kendisine yapılan haksızlığı affetmeme olasılığı yüksektir. Karadeniz, kendinden gasp edileni geri alacaktır. Yeni dolgularla, 'denize düşen karaya, karadaki denize' çıkamayacaktır.
- Çoruh nehri üzerine barajlar yapılır, bunu için kredi anlaşmaları imzalanırken, barajlardan etkilenecek yöre yolları ihmal edilmekte, başta Artvin olmak üzere, kentler, köylerinden ve komşularından koparılmaktadır. Bu yaklaşımın, uluslararası ilişkilerde de olumsuz yankıları olacak, Kafkaslarda bölgesel barış ortamının geliştirilmesine Türkiye'nin katkıda bulunmasını engelleyecektir.

Doğu Karadeniz Enerji Yatırımlarının Sorunları:

- Çoruh üzerinde beşi büyük ona yakın baraj yapılması planlanmıştır. Bu barajların sayısının otuzu aşacağı düşünülmektedir. Bunlardan, Borçka ve Deriner barajlarına dış kredi sağlanmış, inşaatlarına başlanmıştır. Ancak, Türkiye enerji üretimine %15'i aşan bir katkı sağlayacak barajlar planlanırken, yol ağlarına ve bölgeye önemli katkı sağlayacak turizme yatırım yapılmamakta, bölgenin stratejik niteliği göz ardı edilmektedir. Ayrıca, başta Yusufeli olmak üzere birçok yerleşimin su altında kalmasıyla büyük göç hareketlerine neden olunacaktır. Böyle büyük çaplı bir iç göç, büyük toplumsal yaralara yol açacaktır.
- Deriner ve Artvin barajları arasında kalacak olan Artvin'de, su ürünleri, su sporları, turizm vb. ilgili yatırımlara bugünden başlanmalıdır. Örneğin, Baraj sularından yararlanmak için atık suları arıtmak gerekecektir. Bunun önlemi şimdiden alınmalıdır.
- Ülkemizin doğusu ve Kafkas ülkeleriyle bağlantı sağlayan Artvin ili, stratejik bir konumdadır. Sarp sınırını GAP bölgesine bağlayacak yatırımlar planlanmalı, bunun için demiryolları geliştirilmelidir. Artvin - Erzurum yol güzergahı hala belirsizliğini korumaktadır.
- Okumuş nüfus oranı %99 olan Artvin'de yüksek eğitim kurumlarına yapılan yatırımlar yetersizdir. Oysa, Artvin, bölgenin eğitim ve kültür merkezi olmaya adaydır.
- Ülkemizin bağımsızlığını tehlikeye atan tahkim ve endüstri bölgeleri yasalarına dayanan bazı dış güçler, Artvin'in tepesinde, güzelim Kafkasor yaylaları içinde, onbinlerce ladin ağacı kesme pahasına, altın aramaya kalkışmaktadır.

Doğu Karadeniz'de Yapılması Gerekenler:

- Her yatırım inşaat mühendisliğinin üç E kuralına uymalıdır: Emniyet, ekonomi, estetik. yani doğal çevreyle uyum her yatırımın ön koşulu olmalıdır.

- 1999 yılı itibariyle Artvin-Samsun arasında devlet, 234 trilyon liralık vergi toplarken, ancak 118 trilyon liralık yatırım yapmıştır. Doğu Karadeniz için bütünsel bir kalkınma planı olan DOKAP'a tüm Karadenizliler sahip çıkmalıdır.
- Karadeniz sahil yolunun projesi acilen ilgili kamu kuruluşları, yerel yönetimler, meslek odaları, üniversitelerin temsilcilerinden oluşacak komisyonlar tarafından incelenerek şeffaflaştırılmalı, yörenin toplumsal ve ekonomik gereksinimlerine uygun olarak, demiryolunu da içine alacak şekilde düzeltilmelidir. "Ben yaptım oldu" anlayışı terkedilmelidir. Projede düzeltme istemek, çıkar çevrelerinin propagandasını yaptığı gibi yola karşı olmak değildir.
- Türkiye'nin enerji ihtiyacının binde 4'ünü bile karşılamayacak olan Fırtına Vadisindeki HES barajı inşaatı DERHAL durdurulmalıdır. Böyle bir doğal çevrede, verimi bu denli düşük bir yatırım yapmak iktidarlar adına olduğu gibi mühendislik adına da bir kara leke olacaktır.
- Karadeniz'e kıyı belediyelerin denize çöp dökme uygulamasına son verilmelidir. Bu uygulamanın, insanların evlerinin önüne pislemesinden farkı yoktur.
- Çoruh nehri üzerindeki barajların projeleri acilen GÜNCELLEŞTİRİLMELİDİR. Bu güncelleştirme sürecine başta üniversiteler ve meslek odaları olmak üzere en geniş katılım sağlanmalıdır. Güncelleştirme aşamasında, ülkenin enerji gereksinimi, kaçakları da göz önüne alarak gerçekçi bir şekilde değerlendirilmeli, belli çevrelerin yönlendirmelerine boyun eğilmemelidir.
- Artvin'in ciğeri, bir turizm cenneti olan Kafkasör yaylalarının içinde altın aranması derhal durdurulmalıdır. Artvin'de ve yöredeki öteki il ve ilçelerde, sorunları en geniş katılımı tartışmak amacıyla Yerel Gündem 21 meclisleri oluşturulmalı, bölgenin sesinin duyurulması çabaları siyasi çıkarların önüne geçirilmelidir.

"SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VE SORUNLARI (İZMİR DENEYİMİ) SEMPOZYUMU" YAPILDI

İzmir Yerel Gündem 21 Yürütme ve Kolaylaştırıcı Kurulu'nun öncülüğünde İzmir Yerel Gündem 21, İzmir Büyükşehir Belediyesi ve İzfaş A.Ş. tarafından ortaklaşa düzenlenen 1. Sivil Toplum Kuruluşları Fuarı ile Sivil Toplum Kuruluşları ve Sorunları (İzmir Deneyimi) Sempozyumu 11-13 Mayıs 2001 tarihleri arasında İzmir Uluslararası Fuar Alanında yapılmıştır.

Türkiye'de ilk kez, bir metropol alanda etkinlik gösteren sivil toplum kuruluşları arasındaki ilişki ve iletişimi daha sağlıklı hale getirmek, bu amaçla ortak bir platform oluşturmak ve bu platformu her yıl yenilenerek gelenekselleştirmek; ayrıca sivil toplum kuruluşlarının geniş halk kesimleri ile olan ilişkilerini güçlendirmek, sivil toplum kuruluşlarının kendilerini daha iyi tanıtmalarına sağlamak, tabansal yayılımlarını yükseltecek sağlıklı bir ortamın oluşumunu sağlamak amacı ile düzenlenen 1. Sivil Toplum Kuruluşları Fuarı'na 200 civarında sivil toplum kuruluşu katılmıştır. Fuarla eş zamanlı olarak yürütülen "Sivil Toplum Kuruluşları ve Sorunları (İzmir Deneyimi) Sempozyumu"nda ise sivil toplum kuruluşlarının karşılaştığı çeşitli sorunlar düzenlenen oturumlarda ve atölye çalışmalarında tartışılmıştır. İnşaat Mühendisleri Odası Genel Başkanı Muzaffer Tunçağ da "Sivil Toplum Kuruluşlarında İletişim ve Etik" başlıklı oturumuna konuşmacı olarak katılmıştır. Oturum başkanlığını ODTÜ'den Prof. Dr. İlhan Tekeli'nin yaptığı oturumun diğer konuşmacılar ise Prof. Dr. Nuri Bilgin (Ege Ü.), Prof. Dr. Ali Yaşar Sarıbay (Uludağ Ü.) ve Prof. Dr. Türkan Saylan (ÇYDD Başkanı) idi.

Sempozyumun açılış konuşmalarını Alaaddin Yüksel (İzmir Valisi), Ahmet Pırlına (İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı) ve Prof. Dr. Mübeccel Kıray Belik yaptılar. Yrd. Doç. Dr. Gülgün Tosun ise "İzmir'de Sivil Toplum Kuruluşlarının Gelişimi" başlıklı bir sunum gerçekleştirdi.

Yapılan diğer oturumların başlıkları ise

- STK'larda Yasal ve Mali Sorunlar
- Uluslararası Alanda STK'lar ve Yeni Ufuklar
- Siyasi Partiler ve Sivil Toplum Kuruluşları

KANDİLLİ RASATHANESİNDE AFET PANELİ

İMO Genel Başkanı Muzaffer Tunçağ, 22 Mayıs günü Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü'nün İstanbul Afete Hazırlık Eğitimi Projesi çerçevesinde, "Deprem ve Yapı Mühendisleri ile Arama Kurtarma Liderleri için keşif semineri"ndeki panele katıldı. Prof. Dr. Ahmet Mete Işıkara'nın açılış konuşmasını yaptığı panelde şu konular ele alındı:

- Çöken bina tipleri ve çöken yapılara yaklaşım esasları,
- Kentsel arama ve kurtarmada yapı mühendislerinin rolü,
- Çöken yapılarda kalanların korunması ve kurtarılması,
- Toptan göçmenin önlenmesi.

Boğaziçi Üniversitesinden Prof. Dr. Özal Yüzügüllü'nün başkanlık yaptığı panele, İMO Genel Başkanı Muzaffer Tunçağ'ın yanı sıra, Los Angeles itfaiyesinden Larry Collins, İstanbul Bayındırlık ve İskan Müdürü Firdevs Yüksel, Afet İşleri Genel Müdür Yardımcısı Ali Toklu, Prof. Dr. Faruk Karadoğan, Prof. Dr. Zekeriya Polat, Afet İşleri Genel Müdürlüğünden İnş. Yük. Müh. Nejat Bayülke, Gönen Doğal Afetler Arama Kurtarma Derneğinden İnşaat Mühendisi Ünsal Acar, AKUT ve AKA temsilcileri katıldı.

Panelde, L. Collins ABD'deki kurtarma çalışmalarını tanıtırken, Prof. Dr. Z. Polat ülkemizdeki yapı ve göçme tiplerinden örnekler sundu. Prof. Dr. F. Karadoğan ise, çalışmaların toptan göçmeyi önlemeye yoğunlaştırılması gereğinden ve bunun ekonomik ve toplumsal öneminden sözetti. F. Yüksel ve A. Toklu, Bakanlığın deprem sonrası faaliyetlerini sundular.

Muzaffer Tunçağ ise, İMO'nun sivil savunma müdürlüğünden gelen istekler doğrultusunda gerek kendi üyeleri gerekse kurtarma ekiplerine destek için eğitim hazırlığı içinde olduğunu anımsatarak, kurtarma ekiplerinin İnşaat Mühendisleri Odasının şubelerinden bu konuda destek alabileceklerini belirtti.

İMO GENEL BAŞKANI MUZAFFER TUNÇAĞ'ın 8 Mart 2002 tarihinde Prof. Dr. Cevat Geray Başkanlığında yapılan ve Kızılay, Sivil Savunma, TAY Genel Müdürlükleri gibi kamu kuruluşlarından yetkililerle Belediye Başkanlarının katıldığı "Afet Yönetimi ve Yerel Yönetimler" konulu toplantıda yaptığı konuşmadan bölümler:

"İnşaat Mühendisleri Odası olarak, afetle mücadele ve afet yönetimine nasıl yaklaşıyoruz; onu, kısaca açıklamak istiyorum. Her şeyden önce, biz, işin, afet öncesi koruma, koruyucu önlemler yönüne ağırlık veriyoruz. Çünkü, afet öncesi harcamamız 1 lira, daha sonra, 100 lira olarak geri geliyor. Geçen haftalarda Mersin'de selle ilgili bir toplantıda, DSİ'deki arkadaşlarla konuşurken öğrendik ki, kanal temizliği yapmak için 1 trilyonluk talepleri olmuş. Bu 1 trilyon Mersin'e verilmediği için, 50 trilyondan fazla maddi zarar ortaya çıkmıştır. Demek ki, koruyucu önlemlerimiz, daha sonraki sorunlarımızı önemli ölçüde giderecektir.

Bu noktada yapılarla ilgili olarak olguya şöyle yaklaşıyoruz. Bir kere, düzgün bir imar planlaması lazım. Bu imar planlamasında, belediyelerin doğrudan etkisi var. Zeminin durumu, heyelan vesaire önemlidir; ama, tayin edici değildir. Belediyenin, 4 katlı mı, yoksa belli yerlerde yoğunlaşmış yüksek katlı mı bina yapılmasına karar vermesi lazım. Bunlar, bize göre, zeminden bağımsızdır. Sırf zemine bağlarsanız, inşaat mühendisi olarak alınıyoruz. Diyoruz ki, biz bu sorunları çözemeyecek miyiz? Nitekim, bu sorunların ciddi olarak ele alındığı yerlerde hiç sorun çıkmamıştır. Mesela İzmit'te Yahya Kaptan Mahallesi'ndeki binalar tünel kalıp tekniğiyle yapılmıştır. Binalar, 10 küsur katlıdır, sallanmıştır, ama bir çatlak bile olmamıştır. Dolayısıyla, zemin önemlidir; ama, bizim, inşaat mühendisleri olarak, bunun üzerinde düşünmemiz sonucu daha başka kararlar alabiliriz. Belediyenin, imar noktasında kilit bir olayı var. Diyebilir ki, 2 katlı, 4 katlı istiyorum; biz, ona saygı gösteririz, o, başka bir karardır, kentleşmenin ifadesidir; ama, direkt zemine bağlamayı, kendi adımıza yanlış buluyoruz.

Elbette, bir yerin zemin etüdünün yapılması lazım. Bu zemin etüdünden sonra iyi bir projenin, denetlenmiş bir proje ve yapı denetiminin, işin özü olduğuna inanıyoruz; Mimarisinden başlayarak betonarmesi iyi yapılmış, iyi denetlenmiş bir yapının, depremde yıkılmayacağına inanıyoruz ki, bizim için önemli olan odur. Elbette hasar görecektir; biz, nükleer santral yapmıyoruz. Yahut, azot fabrikası, gübre fabrikası gibi çok kritik yapılarda alacağınız önlemleri konutlarda almaya kalkarsak ekonomik olmaz. Birtakım zararlar, çatlak vesaire olabilir. Ancak, yapının içinden, can kaybı olmadan insanlar çıkabilmelidir.

Bunun gerçekleşmesi için eğitime önem veriyoruz. Kimlere eğitim veriyoruz? ilkönce kendi meslektaşlarımıza veriyoruz; çünkü, biliyoruz ki, bugün üniversiteden başlayarak eğitimde sorunlar var. İki hafta evvel, inşaat bölüm başkanlarıyla toplantı yaptık. Çok hayret ettim, Türkiye'de 40 tane inşaat mühendisliği bölümü var, yılda 2 bin küsur mezun veriyor; hocalar yetersiz; dolayısıyla, ta oradan başlamak lazım. Biz, hayat boyu eğitim dediğimiz bir programın izlenmesi gerektiğini düşünüyoruz. Sırf bize değil, kalfalara da eğitim verilmelidir. İzmir'de 4 bin kalfaya, bayındırlık müdürlüğüyle birlikte çalışma belgesi verilmiştir; bu çalışmalar Adana ve Denizli'de de yapıldı. Valilikler ve belediyeler de bunu desteklerse, "kalfalık berati almamış kişi çalışamaz" derlerse, temel koruyucu önlemlerimizi almış oluruz. Bazı yerlerde, sivil savunma teşkilatımızın elemanlarına da eğitim programları hazırlıyoruz, bir kitapçık hazırlığı içindeyiz. Bu, bizim, genel olarak eğitim çalışmalarımızın bir parçası.

Bunun ötesinde, belediyelerde deprem senaryosu dediğimiz bir çalışmanın yapılması lazım. Bu noktada da yanlış bir anlayış var. "Biz, zemin etüdü yaptık, tamam" diyor. Bu yetmez; zemin etüdü, işin ancak başlangıcıdır. Ondan sonra, oradaki binaların durumu nedir, nüfus yoğunluğu nasıl, halkın bilinç seviyesi nedir, kamu kurumları arasındaki iletişim nasıldır, halkın eğitim düzeyi nedir; bunları ortaya koymamız lazım. Deprem senaryosu dediğimiz çalışmanın bunu ifade etmesi lazım. Birçok belediyemiz buna başlamadı bile. Halbuki, bunun, derhal başlaması lazım. Risk düzeyi, depremsellik düzeyi, belirlendikten sonra da mevcut binalar için önlem almak lazım. Bazı yerlerde kent yenileşme

çalışmalarını yapmak lazım. İstanbul için bu çok önemli, çok hayati, diğer kentler için de bu sorun yaşıyor. Bunun için de birtakım yasal çalışmaları yapmak lazım. Siz, durup dururken, şurayı yıkayım, şurayı boşaltayım diyemiyorsunuz.

İçişleri Bakanlığı, İstanbul için bir genelge yayınladı, tüm Belediyeler de bunun dağıtımını yaptı: "Bütün spor salonu, sinema, kahvehane gibi halka açık yerler, kendi binalarının depreme dayanıklılığını bir ay içinde etüt ettirecek, sonra da onaracak." Böyle bir şey olamaz! Gariban bir kahveci, üstündeki bina için, gidecek, bina sağlam mı diye etüd yaptırarak, buna ilişkin çalışmaları bir ay içinde bitirecek, belediyeye bildirecek! Böyle bir yaklaşım tamamen olayı sırtından almaktır. Bir sıraya koymadan, bir plan yapılmadan iyileştirme gerçekleşemez. Dolayısıyla, büyük kentlerden başlamak üzere bir plan yapmamız lazım; özellikle İstanbul'un buna ihtiyacı var. Bütün meslek odaları, üniversiteler, kamu kuruluşları, hep birlikte oturup, biz nereden başlayacağız, kaynağımız nedir, neye önem vereceğiz; bunu ortaya koymamız lazım. Biz, böyle çalışmaları destekliyoruz. Özellikle de Kızılay ile mahalle bazında birtakım çalışmalar yapma hedefimiz var. Belli kentlerde pilot mahalleri alıp, orada, insanların, bu depremle birlikte yaşama olgusunu öğrenmelerini sağlamamız lazım.

Acil Durum Yönetim Genel Müdürlüğü'nün kurulmuş olmasını bu anlamda olumlu buluyoruz. Keşke, daha fazla çalışma yapsalar. Dolayısıyla, genelde bir koordinasyon isteği var. Sayın Sivil Savunma Genel Müdürü "belediyeler işin içinde" dedi; ama, belediyeler, şu anda kriz masasında 13 üncü sırada; yani, kriz masasında 13 kişi var, bir tanesi de belediye. Bu durum değiştirilmelidir.

ARAMA ve KURTARMA BİRLİĞİ TESİS PROJELERİNİN DENETİMİ ODAMIZ TARAFINDAN GERÇEKLEŞTİRİLDİ.

İçişleri Bakanlığı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü'nün Afyon, Bursa ve Diyarbakır'da yaptırmayı düşündüğü "Arama ve Kurtarma Birliği Tesisleri" projelerinin denetimi Bakanlığının istemi üzerine Odamızın oluşturduğu bir komisyon tarafından incelenmiş ve değerlendirme sonuçları bir rapor halinde Sivil Savunma Genel Müdürlüğü'ne iletilmiştir. Deprem Araştırma Enstitüsünden İnşaat Y. Mühendisi Nejat Bayülke ve İnşaat Y. Mühendisi Akif Doğan'la birlikte Odamız Genel Başkanı İnşaat Y. Mühendisi Muzaffer Tunçağ ve Genel Sekreteri İnşaat Mühendisi Şevket Çorbacıoğlu projeleri incelemişlerdir.